

Pekka Saarela

Nuorisobarometri 1 / 1999

Selvitys 15-29-vuotiaiden suomalaisten nuorten koulutukseen, työhön, työelämän muutoksiin sekä Suomen EU-puheenjohtajuuteen, kulutukseen ja huumeisiin liittyvistä käsityksistä.

© Pekka Saarela ja nuorisosiain neuvottelukunta

Kansi: Jukka Urho
Taitto: Reijo Viitanen

ISBN 952-442-999-3
ISSN 1455-268X

Paino: NYKYPAINO OY
Helsinki 1999

Esipuhe

Kevään 1999 nuorisobarometrissa kartoitetaan nuorten asenteita työhön ja koulutukseen sekä odotuksia tulevalta viideltä vuodelta. Nuorilta on tässä barometrissa kysytty myös odotuksia Suomen toiminnalle Euroopan unionissa, sosiaaliturvaan ja nuorten kulutuskäyttäytymiseen liittyviä asenteita sekä huumeiden käytön hyväksyttävyyttä. Osa kysymyksistä esitettiin nyt myös 40-45-vuotiaiden vertailuryhmälle, jotta nuorten asenne-eroista suhteessa aktiiviväestöön saataisiin tietoa.

Nuorisobarometrin tulosten mukaan:

- Entistä useampi nuori haluaisi parantaa työmarkkinavalmiuksiaan ammatillisessa koulutuksessa.
- Nuoret eivät pidä työttömyyttä tai työttömyysturvan varassa elämistä varteenotettavana tulevaisuuden vaihtoehtona.
- Nuoret katsovat työnsaantimahdollisuuksiensa parantuneen.
- Työn puute asuinpaikkakunnalla ja entistä useammin vähäinen työkokemus koetaan pahimmiksi nuorten työllistymisen esteiksi.
- Nuoret uskovat työajan lyhentämisen parantavan työllisyystilannetta, mutta eivät niin laajasti kuin aktiiviväestö.
- Nuoret odottavat EU:n turvaavan rauhaa ja ihmisoikeuksia Euroopassa sekä toimivan työllisyyden edistämiseksi ja torjuvan kansainvälistä rikollisuutta.
- Huumeiden käyttöön nuoret suhtautuvat entistä kriittisemmin.

Suomalaiset nuoret uskovat sijoittuvansa työmarkkinoille ja saavuttavansa vanhempien paremman yhteiskunnallisen aseman. Nuoret suhtautuvat realistisesti työmarkkinoiden muutoksiin ja pitävät määräaikaista työsuhteita ja ammatin vaihtoa työuran aikana todennäköisempänä kuin vanhempi vertailuryhmä. Pelko työmarkkinoiden polarisoitumiseen ja pysyvästi työelämän ulkopuolelle jäävien määrän kasvuun on hiukan liehtynyt, eikä työuraa olla niin valmiita aloittamaan muita pienemmällä paikalla kuin muutama vuosi sitten. Kiinnostus ammatillisesta koulutuksesta kohtaan on lisääntynyt nuorten keskuudessa. Sen sijaan kiinnostus yrittäjyyttä kohtaan sekä ulkomailla opiskeluun tai työskentelyyn on edelleen varsin laimeaa.

Suomen puheenjohtajuuden kynnyksellä nuoret odottavat maamme toimivan Euroopan unionissa rauhan ja ihmisoikeuksien turvaamiseksi sekä rikollisuuden torjumiseksi Euroopassa. Nuoret korostava aiempaa voimakkaammin EU:n merkitystä myös Suomen maatalouden toiminnan turvaajana; sen sijaan ympäristön suojelussa nuoret näkevät EU:n merkityksen vähentyneen.

Nuorten kriittisyys huumeiden käyttöä kohtaan on voimistunut viimeisen puolen toista vuoden aikana. Nuoret naiset suhtautuvat huumeisiin miehiä kriittisemmin; samoin ammatillisen koulutuksen saaneet suhtautuvat korkeakoulututkinnon suorittaneita kriittisemmin huumeiden käyttöön. Barometriin haastatelluista nuorista 12 prosentille on tarjottu ostettavaksi huumeita viimeisen puolen vuoden aikana; vuonna 1997 heitä oli 11 prosenttia.

Sisällys

1. Johdanto	5
2. Työelämän muutokset	6
2.1. Työsuhteiden luonne	
2.2. Työnsaantimahdollisuudet parantuneet – kehitys hidastunut?	
2.3. Työttömänä olemisen kokeminen	
2.4. Työelämän muutokset, valmiutta joustoihin	
2.5. Työttömyyden syyt	
3. Nuorten suhtautuminen koulutukseen	22
4. Tulevat viisi vuotta	26
4.1. Ammatilliseen koulutukseen hakeudutaan myös tulevaisuudessa	
4.2. Ulkomaille opiskelu tai työskentely ei houkuttele	
4.3. Yrittäjyyttä vierastetaan ?	
5. Suomi ja EU:n puheenjohtajakausi	32
6. Nuoret kuluttajina	35
7. Nuorten suhtautuminen huumeisiin	37
8. Nuorten suhde sosiaaliturvaan	40
9. Lopuksi	41
Liite: kysymyslomake	42

1. Johdanto

Ensimmäinen nuorisobarometri toteutettiin vuonna 1994. Barometrien taustalla oli korkeaksi noussut nuorisotyöttömyys ja yleinen huoli nuorten tulevaisuudesta kiristyvillä työmarkkinoilla. Viisi vuotta sitten keskusteluun nostettiin aiheellisesti nuorten syrjäytymien työmarkkinoilta; työttömyyden uskottiin vievän nuorilta lopullisesti halun hakeutua aktiivisesti työmarkkinoille tai halun kouluttaa itseään ja vahvistaa omaa osaamistaan suhteessa työmarkkinoiden muutokseen. Ensimmäisessä barometrissä keskityttiin tarkastelemaan juuri nuorten suhdetta työttömyyteen, työttömyyden vaihtoehtoihin sekä nuorten asennoitumiseen koulutukseen.

Barometrien teemat ovat tuon jälkeen laajentuneet. Nuorilta on kysytty mm. heidän yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta, suhtautumisesta yhteiskunnalliseen päätöksentekoon, suhtautumisesta eri toimintaryhmiin, suhteesta koulutukseen sekä nuorten mielipiteistä ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin. Kevään 1999 barometrissä on toistettu osa jo ensimmäisessä barometrissä olleista työttömyyteen ja koulutukseen liittyvistä kysymyksistä. Mukana on myös yleisiin yhteiskunnallisiin asioihin liittyviä kysymyksiä. Haastatelluilta nuorilta on kysytty mm. sitä, mihin asioihin Suomen tulisi erityisesti vaikuttaa Euroopan Unionin päätöksenteossa. Samoin ajankohtaiseksi noussut kysymys nuorten suhtautumisesta huumeiden käyttöön on mukana tämän kevään barometrin kysymysten joukossa.

Barometrien toteutuksen aikana Suomen kansantalouden tila on kääntynyt selkeälle kasvu-uralle. Työttömyys ei ole kuitenkaan helpottunut kansantalouden kasvun tahdissa. Nuorten asennoitumisesta pitkittyneeseen työttömyyteen ja sen kokemiseen barometrit antavat tietyn kuvan. Suhtautumistaan työttömyyteen nuoret eivät ole juurikaan muuttaneet vuodesta 1994 lähtien. Edelleenkin työttömyyttä ei koeta todellisena olemisen vaihtoehtona. Työttömyyden ohella barometreissä nuorilta on kysytty myös heidän mielipidettään työelämän yleistä rakenteellista muutoksista.

Nuorisotyöttömyyden keskeiseksi hoitokeinoksi on muodostunut ammatillinen koulutus ja sen nuorille tarjoamat mahdollisuudet sijoittua työmarkkinoille. Nuoret ovatkin barometrien antaman kuvan mukaan säilyttäneet vahvan uskon koulutuksen mahdollisuuksiin oman työmarkkinoille sijoittumisensa suhteen. Nuoret suhtautuvat varsin myönteisesti koulutukseen ja ovat valmiit myös täydentämään ammatillista osaamistaan koulutuksen kautta.

Koulutukseen hakeutumisen ohella nuorilta on kysytty barometreissä heidän tulevaisuuden suunnitelmiaan ulkomailla tapahtuvan opiskelun tai työskentelyn suhteen. Vaikka barometrien toteutuksen aikana Suomi on liittynyt Euroopan Unionin jäseneksi, nuorten halukkuus ulkomailla tapahtuvaa opiskelua tai työskentelyä kohtaan ei ole merkittävästi kasvanut.

Barometrit ovat osin kyseenalaistaneet nuoruuden tai siihen tavallisesti liitettävät määreet. Aiemmin toteutettujen barometrien perustellaan nuorten asenteissa tai arvoissa ei olisi kovinkaan suuria eroja muun väestön asenteisiin ja arvoihin. Tämän kevään barometriin otettiin mukaan vertailuryhmä ikäluokasta 40–45-vuotiaat.

Vuoden 1999 ensimmäisen nuorisobarometrin haastattelut toteutti Nuorisasian neuvottelukunnan toimesta Tilastokeskus 22.3. – 1.4.1999 työvoimatutkimuksensa yhteydessä. Otoksena tutkimuksessa oli 1412 suomenkielistä 15–29-vuotiaasta nuorta sekä vertailuryhmään 250 aikuisikäistä (40–45-vuotiaasta) henkilöä. Yhteensä barometrin brutto-otos oli 1662 henkilöä. Haastatteluja saatiin kaikkiaan 1460 ja kadoksi jäi siten 196 henkilöä (11,8 %). Haastattelun keskimääräinen kesto oli 9 minuuttia.

2. Työelämän muutokset

2.1. Työsuhteiden luonne

Nuorisobarometreissa on vuodesta 1996 selvitetty nuorten työsuhteiden luonnetta. Tällä vuosikymmenellä tapahtunut työmarkkinoiden rakenteellinen muutos näkyy ennen muuta korkeana työttömyysasteena, mutta samalla myös pysyvät tai vakituiset työsuhteet ovat tulleet entistä harvinaisemmiksi. Erityisesti nuorten kohdalla on puhuttu työuran aloittamisen yhteydessä pätkätöistä, työsuhteiden pilkkoutuneet määräaikaisiin, osa-aikaisiin ja tilapäisiin työsuhteisiin. Nuorisobarometreissa työsuhteiden luonteen kehitystä nuorten kohdalla on tarkasteltu neljänä vuotena. Työssä olevilta nuorilta on kysytty työsuhteen luonnetta sen pysyvyyden ja määräaikaisuuden sekä osa-aikaisuuden suhteen.

Pysyvissä työsuhteissa barometriin haastatelluista palkansaajista oli tämän kevään tuloksen mukaan 66 % vastanneista. Työsuhteen pysyvyyden ja määräaikaisuuden suhteen tulee eroja miesten ja naisten välillä. Kevään 1999 barometrin mukaan naisista pysyvissä työsuhteissa oli 57 % vastanneista ja miehistä 72 % vastanneista. Nuorten koulutustaustalla on myös oma merkityksensä työsuhteiden luonteeseen työuran alkuvaiheessa.

Ammattikoulun käyneistä nuorista useammat olivat barometrin mukaan pysyvissä työsuhteissa kuin korkeakoulututkinnon suorittaneista nuorista. Ammattikoulun käyneistä nuorista määräaikaisessa suhteessa oli neljännes (26%) vastanneista kun taas korkeakoulututkinnon suorittaneista nuorista määräaikaisessa työsuhteessa oli 39 % barometriin haastatelluista. Samat erot koulutustaustan kautta tarkasteltuna ovat tulleet esiin myös aiemmissa barometreissa.

<i>Työsuhde</i>	<i>Pysyvä</i>	<i>Määräaikainen</i>
NAISET		
Vuosi 96	56 %	43 %
Vuosi 97	59 %	40 %
Vuosi 98	56 %	40 %
Vuosi 99	57 %	43 %
MIEHET		
Vuosi 96	77 %	20 %
Vuosi 97	70 %	27 %
Vuosi 98	76 %	23 %
Vuosi 99	72 %	28 %

Pysyvien työsuhteiden osuus kasvaa nuorten iän myötä. Ikäryhmässä 20–24-vuotiaat pysyvissä työsuhteissa oli tämän kevään barometrin mukaan 61 % vastanneista ja puolestaan vanhimmassa haastatellussa ryhmässä (25–29-vuotiaat) pysyvän työsuhteen palkansaajista oli saavuttanut jo 74 % vastanneista. Kevään 1999 barometriin haastatellussa vertailuryhmässä (40–45-vuotiaat) pysyvässä työsuhteessa palkansaajista oli yhdeksän kymmenestä vastanneista. Myös tässä ikäryhmässä tuli selvät erot miesten ja naisten välillä. Vertailuryhmän miehistä pysyvässä työsuhteessa oli 95 % ja naisista 85 % vastanneista.

Määräaikaisessa työsuhteessa olevista nuorista 11 % ilmoitti määräaikaisen työnsä olevan työllistämistukipaikka. Edelliskeväänä työllistämistuen kautta määräaikaisessa työsuhteessa oli 13 % vastanneista. Vuonna 1997 määräaikaista työtä tekevistä nuorista työllistämistukipaikassa oli 18 % barometriin vastanneista.

Naisten kohdalla työllistämistukipaikkojen osuus määräaikaisissa työsuhteissa on selvästi laskenut kolmen vuoden aikana. Vuoden 1997 barometriin haastatelluista palkansaajanaista 24 % ilmoitti määräaikaisen työsuhteensa olevan työllistämistukipaikka. Vastaavasti tämän vuoden barometriin haastatelluista määräaikaista työtä tekevistä naisista työllistämistukityössä oli joka kymmenes vastanneista.

"Onko määräaikainen työsi työllistämistukipaikka vai muu määräaikainen työ?"

	<i>Työllistämistuki- paikka</i>	<i>Muu määräaikai- nen työ</i>	<i>EOS</i>
KAIKKI			
Vuosi 97	18 %	79 %	1 %
Vuosi 98	13 %	81 %	1 %
Vuosi 99	11 %	88 %	1 %

Osa-aikaisessa työsuhteessa barometriin haastatelluista palkansaajista oli 14 % vastanneista. Osa-aikaisuus on naisten kohdalla miehiä huomattavasti yleisempää. Naisista osa-aikaisessa työssä oli viidennes (19 %) vastanneista. Miehistä osa-aikaista työtä ilmoitti tekevänsä joka kymmenes haastatelluista palkansaajista.

<i>Työsuhte</i>	<i>Kokoaikainen</i>	<i>Osa-aikainen</i>
NAISET		
Vuosi 96	82 %	19 %
Vuosi 97	78 %	22 %
Vuosi 98	77 %	22 %
Vuosi 99	81 %	19 %
MIEHET		
Vuosi 96	92 %	8 %
Vuosi 97	93 %	8 %
Vuosi 98	89 %	9 %
Vuosi 99	90 %	10 %

Vertailuryhmässä (40–45-vuotiaat) kokoaikaisessa työsuhteessa kaikista vastanneista oli 92 %. Myös vertailuryhmässä naisten kohdalla osa-aikainen työ oli miehiä yleisempää. Naisista ikäryhmässä 40–45-vuotiaat osa-aikaista työtä ilmoitti tekevänsä 16 % vastanneista. Vastaavasti tämän ikäryhmän miehistä osa-aikaista työtä teki vain prosentti barometriin haastelluista.

Nuorille toistettiin tämän kevään barometrissä myös kysymys siitä, kuinka he uskovat työmarkkinoiden rakenteellisten muutosten – ammatin tai työpaikan vaihtamisen – koskettavan heitä itseään. Kaikille barometriin haastatelluille nuorille esitettiin väite *"On todennäköistä, että työurallani joudun vaihtamaan työpaikkaa useita kertoja?"* Kaikista vastanneista joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä esitetyn väitteen suhteen oli 68 % vastanneista. Miesten ja naisten kohdalla tuli pieniä eroja suhtautumisessa työpaikan vaihtoon omalla työurallaan. Naisista uskoi joutuvansa vaihtamaan työpaikkaa työurallaan useita kertoja 73 % ja miehistä uskoi vastaavasti lähes kaksi kolmasosaa (64 %) vastanneista.

Nuorten koulutustausta vaikuttaa myös uskoon työuran pilkkoutumiseen useisiin työsuhteisiin. Ammattikoulun suorittaneista nuorista 60 % uskoi joutuvansa vaihtamaan työpaikkaan useita kertoja. Korkeakoulututkinnon suorittaneista vastaavasti uskoi kevään 1999 barometriin haastelluista 83 % vastanneista. Ikäryhmittäin tar-

kasteltuna 20–24-vuotiaista 76 % uskoi työuransa muodostuvan useista työpaikoista ja puolestaan ikäryhmässä 25–29-vuotiaat työpaikkojen vaihtoa omalla kohdallaan piti todennäköisenä 65 % vastanneista.

Eroja syntyi myös palkansaajien ja työttömien nuorten välillä suhtautumisessa työpaikkojen vaihdon todennäköisyyteen. Palkansaajista piti todennäköisenä työpaikan vaihtoa useita kertoja omalla työurallaan 62 % vastanneista. Työttömistä nuorista puolestaan työpaikan vaihdon todennäköisyyttä omalla kohdallaan piti todennäköisenä 76 % vastanneista. Vertailuryhmässä usko työpaikkojen vaihdon todennäköisyyteen on luonnollisesti jo selvästi alhaisempaa. Kuitenkin ikäryhmässä 40–45-vuotiaat esitetyn väitteen *"On todennäköistä, että työurallani joudun vaihtamaan työpaikkaan useita kertoja"* -kanssa täysin tai jokseenkin samaa mieltä oli vajaa puolet (44%) vastanneista.

"On todennäköistä, että työurallani joudun vaihtamaan työpaikkaa useita kertoja."

	<i>Täysin samaa mieltä</i>	<i>Jokseenkin samaa mieltä</i>	<i>Jokseenkin eri mieltä</i>	<i>Täysin eri mieltä</i>	<i>EOS</i>
VUOSI 97					
KAIKKI	31 %	38 %	17 %	10 %	4 %
Miehet	28 %	37 %	19 %	13 %	4 %
Naiset	33 %	39 %	15 %	8 %	5 %
Palkansaajat	29 %	37 %	19 %	14 %	2 %
Työttömät	40 %	37 %	12 %	5 %	7 %
VUOSI 99					
KAIKKI	34 %	35 %	18 %	9 %	5 %
Miehet	33 %	31 %	20 %	12 %	4 %
Naiset	34 %	39 %	16 %	6 %	5 %
Palkansaajat	32 %	30 %	21 %	13 %	4 %
Työttömät	45 %	31 %	15 %	5 %	4 %
VERTAILURYHMÄ (40–45-vuotiaat)	23 %	21 %	22 %	32 %	2 %

2.2. Työnsaantimahdollisuudet parantuneet – kehitys hidastunut?

Vuodesta 1994 lähtien barometriin haastatelluilta nuorilta on kysytty heidän käsitystään työnsaantimahdollisuuksissa tapahtuneesta muutoksesta viimeksi kuluneiden kuuden kuukauden aikana. Nuorten vastaukset ovat seuranneet talouden yleisessä kehityksessä tapahtunutta käännettä myönteiseen suuntaan sekä sitä seurannutta työllisyyden parantumista. Vuoden 1996 barometriin haastatelluista nuorista työllisyystilanteen arveli parantuneen 46 % vastanneista. Vuoden 1997 barometriin haastatelluista nuorista vastaavasti arveli jo yli puolet (59 %) vastanneista. Viime vuoden keväällä barometriin haastatelluista nuorista työllisyystilanteen katsoi kehittyneen parempaan suuntaan 72 % kaikista vastanneista.

Tänä keväänä toteutettuun barometriin haastatelluista nuorista esitetyn väitteen *"Työnsaantimahdollisuuksissa on viimeksi kuluneiden 6 kuukauden aikana tapahtunut yleisesti käänne parempaan"* -kanssa täysin tai jokseenkin samaa mieltä oli 59 % vastanneista. Luku on sama kuin vuoden 1997 keväällä toteutetussa barometrissä, mutta alhaisempi kuin viime vuoden barometrin antama tulos. Täysin eri mieltä esitetyn väitteen kanssa kaikista kevään 1999 barometriin vastanneista oli yhdeksän prosenttia. Ensimmäisessä nuorisobarometrissä vuonna 1994 väitteen kanssa täysin erimieltä oli joka viides barometriin haastatelluista nuorista.

Työttömät ja lomautetut nuoret kokevat työnsaantimahdollisuuksien parantuneen selkeästi koko barometrien toteutuksen ajan. Vuoden 1996 barometriin haastatelluista työttömistä tai lomautetuista nuorista koki työnsaantimahdollisuuksien parantuneen viimeisen puolen vuoden aikana 24 % vastanneista. Kevään 1998 barometriin haastatelluista työttömistä nuorista työnsaantimahdollisuuksien katsoi yleisesti parantuneen jo puolet vastanneista. Tämän kevään barometriin haastatelluista nuorista työttömistä työnsaantimahdollisuuksissa katsoi yleisesti tapahtuneen käänteeseen parempaan puolestaan 43 % vastanneista.

Palkansaajien kohdalla kehitys on saman suuntainen. Vuonna 1994 barometriin haastatelluista palkansaajista katsoi työllisyystilanteessa tapahtuneen yleisesti käänteeseen parempaan runsas puolet (52 %) vastanneista. Kevään 1997 barometriin haastatelluista palkansaajista 68 % katsoi työllisyystilanteen parantuneen ja kevään 1998 barometriin haastatelluista palkansaajista vastaavasti uskoi 77 % vastanneista. Tämän kevään barometriin haastatelluista palkansaajista puolestaan kaksi kolmasosaa katsoi työllisyystilanteen kääntyneen yleisesti parempaan suuntaan viimeisen puolen vuoden aikana. Barometrien toteutuksen ajan vuodesta 1994 aina vuoden 1998 kevääseen asti nuorten kohdalla usko tai käsitys työllisyystilanteen paranemisesta edeltäneiden kuuden kuukauden aikana on vahvistunut. Tämän kevään barometrin kohdalla käsityksessä työnsaantimahdollisuuksien parantumisesta on palattu vuoden 1997 tasolle; kaikissa vastaaja ryhmissä esitetyn väitteen kanssa täysin tai jokseenkin samaa mieltä olevien osuus on pudonnut vuoteen 1998 verrattuna.

"Työnsaantimahdollisuuksissa on viimeksi kuluneiden kuuden kuukauden aikana tapahtunut yleisesti käänne parempaan."

		<i>Täysin samaa mieltä</i>	<i>Jokseenkin samaa mieltä</i>	<i>Jokseenkin eri mieltä</i>	<i>Täysin eri mieltä</i>	<i>EOS</i>
KAIKKI						
	Vuosi 94	9 %	37 %	26 %	20 %	9 %
	Vuosi 95	11 %	44 %	25 %	12 %	9 %
	Vuosi 96	8 %	37 %	27 %	18 %	10 %
	Vuosi 97	13 %	46 %	23 %	10 %	8 %
	Vuosi 98	19 %	54 %	15 %	7 %	6 %
	Vuosi 99	13 %	46 %	20 %	9 %	12 %
TYÖTTÖMÄT						
	Vuosi 94	9 %	29 %	27 %	27 %	8 %
	Vuosi 95	9 %	37 %	27 %	26 %	1 %
	Vuosi 96	5 %	19 %	31 %	36 %	9 %
	Vuosi 97	11 %	32 %	31 %	22 %	4 %
	Vuosi 98	17 %	33 %	26 %	22 %	2 %
	Vuosi 99	7 %	35 %	23 %	26 %	8 %
VERTAILURYHMÄ (40-45-vuotiaat)						
		16 %	41 %	23 %	14 %	6 %

Naisten ja miesten välillä on ollut eroja käsityksissä työnsaantimahdollisuuksien paranemisesta. Ensimmäiseen nuorisobarometriin vuonna 1994 haastatelluista naisista katsoi työllisyyden kääntyneen parempaan 40 % ja miehistä vastaavasti uskoi tapahtuneen 51 % vastanneista. Vuoden 1997 barometriin haastatelluista naisista työnsaantimahdollisuuksien katsoi parantuneen 56 % vastanneista ja miehistä katsoi tuolloin työttömyyden taittuneen 63 % vastanneista. Naisista esitetyn

väitteen kanssa samaa mieltä oli kevään 1998 barometrissä 70 % vastanneista ja miehistä täysin tai jokseenkin samaa mieltä työnsaantimahdollisuuksien paranemisen suhteen oli 74 % vastanneista. Tämän kevään barometriin haastatelluista naisista työnsaantimahdollisuuksissa käänteeseen parempaa viimeksi kuluneiden kuuden kuukauden aikana katsoi tapahtuneen 55 % vastanneista. Miesten kohdalla vastaava luku oli 64 %. Luvut ovat lähes identtiset kevään 1997 barometrin antamien tulosten kanssa.

Työllisyystilanteen myönteiseen kehitykseen aiemmissa barometreissa kriittisimmin ovat suhtautuneet vanhimpaan (25–29-vuotiaat) haastateltuun ikäryhmään kuuluneet ja haastatteluhetkellä työttömänä olleet nuoret. Vuoden 1997 barometrin mukaan tähän ryhmään kuuluneista nuorista 39 % katsoi työllisyystilanteen parantuneen yleisesti viimeisen kuuden kuukauden aikana. Kevään 1998 barometrin mukaan ryhmän nuorista 46 % katsoi työllisyystilanteen kohentuneen. Tämän kevään barometriin haastatelluista 25–29-vuotiaista työttömistä nuorista työnsaantimahdollisuuksien katsoi yleisesti parantuneen viimeisen puolen vuoden aikana 42 % vastanneista.

Koulutustaustan kautta tarkasteltuna korkeakoulututkinnon suorittaneista nuorista työnsaantimahdollisuuksien katsoo parantuneen 68 % vastanneista. Vastavasti ammattikoulun suorittaneista nuorista työnsaantimahdollisuuksissa katsoi käänteeseen parempaan tapahtuneen kevään 1999 barometriin haastelluista 57 %.

Huomio kiinnittyy tämän kevään barometrissä ryhmään, joka ei osaa sanoa varmaa mielipidettä työllisyystilanteen kehityksestä viimeisten kuuden kuukauden aikana. Vuosi sitten työllisyystilanteen kehityksestä ei osannut sanoa mielipidettään kuusi prosenttia vastanneista. Tänä keväänä luku on 12 prosenttia. Arvelut maailmantalouden kehityksestä ja ennusteet Suomen kansantalouden kasvun hidastumisesta saattavat olla vaikuttamassa nuorten epäröintiin myös työllisyyskehityksestä.

Nuoria on pyydetty barometreissa myös arvioimaan omaa työuraansa sekä sitä kautta saavutettavaa yhteiskunnallista asemaa suhteessa vanhempiensa yhteiskunnalliseen asemaan. Kevään 1996 barometriin haastatelluista nuorista 57 % oli esitetyn väitteen *"Työurallani tulen saavuttamaan paremman yhteiskunnallisen aseman kuin mitä vanhemmillani on"* -kanssa täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Vuoden 1997 barometriin vastanneista nuorista puolestaan 68 % uskoi saavuttavansa työurallaan vanhempiaan paremman yhteiskunnallisen aseman. Kevään 1998 barometriin haastatelluista nuorista esitetyn väitteen kanssa samaa mieltä lähes kaksi kolmasosaa (65 %) vastanneista. Muutoksia uskossa omaan tulevaan yhteiskunnalliseen asemaan suhteessa vanhempien asemaan ei ole juurikaan tapahtunut. Tämän kevään barometriin haastatelluista nuorista 67 % oli esitetyn väitteen kanssa joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä.

"Työurallani tulen saavuttamaan paremman yhteiskunnallisen aseman kuin mitä vanhemmillani on."

		<i>Täysin samaa mieltä</i>	<i>Jokseen-kin samaa mieltä</i>	<i>Jokseen-kin eri mieltä</i>	<i>Täysin eri mieltä</i>	<i>EOS</i>
KAIKKI						
	Vuosi 96	25 %	32 %	19 %	8 %	16 %
	Vuosi 97	30 %	38 %	16 %	6 %	10 %
	Vuosi 98	23 %	41 %	17 %	7 %	11 %
	Vuosi 99	30 %	36 %	16 %	5 %	12 %
VERTAILURYHMÄ (40-45-vuotiaat)		43 %	23 %	14 %	12 %	8 %

Vuoteen 1996 verrattuna käsitys vanhempia paremmasta yhteiskunnallisesta asemasta on yhteinen lähestulkoon kaikille vastaajaryhmille. Työttömistä tai lomautetuista nuorista keväällä 1996 vanhempiaan parempaan yhteiskunnalliseen asemaan omalla kohdallaan uskoi 39 % vastanneista. Kevään 1998 barometriin haastatelluista työttömistä nuorista puolestaan yli puolet (54 %) uskoi saavuttavansa omalla työurallaan vanhempiaan paremman yhteiskunnallisen aseman. Kevään 1999 barometriin haastatelluista työttömistä nuorista uskoi vastaavalla tavalla 57 % vastanneista.

Nuorimmassa barometriin haastatellussa ikäryhmässä usko oman työuran tuomaan yhteiskunnalliseen asemaan on vahvinta. Tämän kevään barometriin haastatelluista 15–19-vuotiaista 69 % uskoi saavuttavansa työurallaan vanhempiaan paremman yhteiskunnallisen aseman. Vastaavasti ikäryhmässä 25–29-vuotiaat 65 % vastanneista uskoi työuransa johtavan vanhempiaan parempaan yhteiskunnalliseen asemaan. Koulutustaustan kautta tarkasteltuna korkeakoulututkinnon suorittaneista nuorista 81 % uskoi omalla kohdallaan vanhempiaan parempaan yhteiskunnallisen asemaan. Ammattikoulun käyneistä nuorista puolestaan 58 % katsoi työuransa tuovan heille vanhempiaan paremman yhteiskunnallisen aseman.

"Työurallani tulen saavuttamaan paremman yhteiskunnallisen aseman kuin mitä vanhemmillani on."

VUOSI 99		<i>Täysin samaa mieltä</i>	<i>Jokseen-kin samaa mieltä</i>	<i>Jokseen-kin eri mieltä</i>	<i>Täysin eri mieltä</i>	<i>EOS</i>
	15–19-vuotiaat	33 %	37 %	16 %	3 %	12 %
	25–29-vuotiaat	29 %	35 %	17 %	8 %	10 %
	Palkansaajat	28 %	33 %	17 %	8 %	15 %
	Työttömät	24 %	33 %	19 %	7 %	17 %

Nuoret katsovat varsin yleisesti työnsaantimahdollisuuksissa tapahtuneen käänteen parempaan. Samalla he uskovat varsin yleisesti omalla työurallaan saavuttavansa paremman yhteiskunnallisen aseman kuin mitä heidän vanhemmillaan on. Kuitenkin nuoret katsovat massatyöttömyyden seurauksena pysyvästi työelämän ulkopuolelle jäävien määrän kasvun. Barometrissä esitetyn väitteen *"pysyvästi työelämän ulkopuolelle jäävien määrä tulee kasvamaan"* kanssa täysin tai jokseenkin samaa mieltä oli lähes puolet (47 %) vastanneista. Työttömistä tai lomautetuista nuorista yli puolet (54 %) oli esitetyn väitteen suhteen täysin samaa tai jok-

seenkin samaa mieltä. Vastaava luku työttömien tai lomautettujen nuorten kohdalla vuoden 1998 barometrissä oli 64 %. Vuoden 1999 barometriin otetussa vertailuryhmässä esitetyn väitteen kanssa samaa mieltä oli 70 % vastanneista.

"Pysyvästi työelämän ulkopuolelle jäävien määrä tulee kasvamaan."

	<i>Täysin samaa mieltä</i>	<i>Jokseenkin samaa mieltä</i>	<i>Jokseenkin eri mieltä</i>	<i>Täysin eri mieltä</i>	<i>EOS</i>
VUOSI 1998					
Kaikki	17 %	37 %	30 %	9 %	8 %
Palkansaajat	18 %	40 %	27 %	8 %	8 %
Työttömät	32 %	32 %	19 %	12 %	5 %
VUOSI 1999					
Kaikki	15 %	32 %	32 %	9 %	13 %
Palkansaajat	17 %	34 %	30 %	9 %	10 %
Työttömät	25 %	29 %	28 %	6 %	12 %
VERTAILURYHMÄ (40-45-vuotiaat)	32 %	38 %	18 %	7 %	5 %

2.3. Työttömänä olemisen kokeminen

2.3.1. Työttömyys: paha asia toimeentulosta huolimatta

Nuorisobarometreissä on vuodesta 1994 lähtien selvitetty nuorten suhdetta työttömyyteen ja sen kokemiseen. Työttömyys on liitetty nuorten sosiaaliseen syrjäytymiseen ja korkean työttömyyden on arveltu yleisesti merkitsevän nuorten kohdalla työttömyyden hyväksymistä todellisenä olemisen vaihtoehtona. Työttömyyden kokemista barometreissä on selvitetty väitteellä *"Työttömänä olo ei ole paha asia, jos toimeentulo on turvattu?"* Vaikka työttömyys onkin jatkunut korkeana, nuoret eivät näytä barometriä antamien tulosten perusteella kokevan työttömyyttä todellisenä olemisen vaihtoehtona toimeentuloturvasta huolimatta.

Kevään 1999 barometriin haastatelluista nuorista 62 % oli esitetyn väitteen *"työttömänä olo ei ole paha asia, jos toimeentulo on turvattu"* suhteen eri mieltä. Barometriä toteuttamisen aikana luku ei ole juurikaan muuttanut; yli puolet barometreihin haastatelluista nuorista on vuosittain kokenut työttömyyden kielteisenä asiana, vaikka toimeentulo olisikin turvattu. Vuosi sitten haastatelluista nuorista koki työttömyyden pahaksi asiaksi 59 % vastanneista ja vuonna 1994 58 % vastanneista.

Vastaajaryhmittäin tarkasteltuna työttömyyden kokemisessa on eroja miesten ja naisten välillä. Barometriä antamien tulosten mukaan miehet ovat säännöllisesti kokeneet naisia useammin työttömyyden pahaksi asiaksi. Kevään 1999 barometrin mukaan miehistä lähes kaksi kolmasosaa (65 %) koki työttömyyden pahana. Naisista vastaavasti työttömyyteen suhtautui 59 % vastanneista. Kevään 1998 barometrissä miehistä työttömyyden koki pahana asiana 62 % ja naisista vastaavasti koki 57 % vastanneista.

Ikäryhmittäin tarkasteltuna työttömyys koetaan pahaksi useimmin vanhemmissa haastatelluissa ryhmissä. Nuorimassa ikäryhmässä (15–19-vuotiaat) runsas puolet (51 %) vastanneista koki työttömyyden pahaksi. Vanhimmassa ikäryhmässä (25–29-vuotiaat) työttömyyden koki pahana asiana jo 70 % vastanneista. Vertailuryhmässä (40–45-vuotiaat) työttömyyden koki kaikista vastanneista kielteisenä

turvastusta toimeentulosta huolimatta lähes kaksi kolmasosaa (64 %) vastanneista. Tässäkin ryhmässä miehet kokivat työttömyyden merkittävästi suurempana ongelmana kuin naiset. 40–45-vuotiaista miehistä työttömyyden koki pahana asiana 70 % vastanneista. Saman ikäryhmänä naisista työttömyyden koki kielteisenä puolestaan 57 % vastanneista. Työttömyyteen suhtaudutaan nuorten keskuudessa yhtä kielteisesti kuin vertailuryhmänkin keskuudessa. Tulos viittaisi siihen, etteivät nuoret ole omaksuneet työttömyyttä todelliseksi olemisen vaihtoehdoksi, vaan työn arvostus ja työmotivaatio vastaa nuorten keskuudessa yleistä työn arvostusta.

Nuorista palkansaajista työttömyyden koki turvatusta toimeentulosta huolimatta pahaksi 75 % vastanneista. Työttömänä tai lomautettuna olevista nuorista vastaavasti koki tasan puolet barometriin vastanneista.

Nuorten oman koulutustaustan kautta tarkasteltuna työttömyys koetaan sitä useammin pahana asiana mitä korkeampi nuoren koulutus on. Korkeakoulututkinnon suorittaneista työttömyyden koki kielteisenä 78 % vastanneista ja ammattikoulun käyneistä vastaavasti koki 67 % vastanneista. Vastaavat erot työttömyyden kokemisen suhteen ovat tulleet esiin myös aiemmissa barometreissä.

"Työttömänä olo ei ole paha asia, jos toimeentulo on turvattu."

		<i>Täysin samaa mieltä</i>	<i>Jokseenkin samaa mieltä</i>	<i>Jokseenkin eri mieltä</i>	<i>Täysin eri mieltä</i>	<i>EOS</i>
KAIKKI						
	Vuosi 94	14 %	25 %	32 %	26 %	3 %
	Vuosi 95	14 %	28 %	30 %	27 %	2 %
	Vuosi 96	15 %	27 %	32 %	24 %	2 %
	Vuosi 97	14 %	26 %	32 %	26 %	3 %
	Vuosi 98	13 %	27 %	33 %	26 %	1 %
	Vuosi 99	12 %	24 %	33 %	29 %	2 %
VERTAILURYHMÄ (40-45-vuotiaat)		16 %	18 %	29 %	35 %	2 %
TYÖTTÖMÄT						
	Vuosi 94	17 %	30 %	29 %	21 %	3 %
	Vuosi 95	17 %	36 %	24 %	22 %	1 %
	Vuosi 96	20 %	31 %	26 %	22 %	1 %
	Vuosi 97	25 %	22 %	30 %	21 %	3 %
	Vuosi 98	16 %	31 %	29 %	21 %	3 %
	Vuosi 99	17 %	33 %	27 %	23 %	0 %

2.3.2. Vastikkeellinen työttömyysturva ja tilapäinen työ

Työmotivaatiota tai työn arvostusta nuorisobarometreissä on mitattu mm. kysymällä nuorilta heidän suhtautumistaan työttömyyskorvauksen vastikkeeksi tehtävästä yleensä yhteiskuntaa hyödyttävästä työstä sekä halukkuutta tilapäiseen työhön työttömyyden sijasta.

Vuodesta 1994 lähtien barometreissä on esitetty haastatelluille nuorille väite *"työttömyysturvan vastikkeeksi nuorten työttömien olisi tehtävä jotakin yhteiskuntaa hyödyttävää työtä"*. Kaikista kevään 1999 barometriin haastatelluista nuorista esitetyn väitteen kanssa täysin tai jokseenkin samaa mieltä oli 76 % vastanneista. Luku ei ole juurikaan muuttunut barometrien toteutuksen aikana. Keväällä 1997 työttömyysturvan vastikkeeksi tehtävän ja yleensä yhteiskuntaa hyödyttävän työn hyväksyi 78 % vastanneista. Vuosina 1996 ja 1995 väitteen kanssa samaa mieltä oli 75

% nuorista ja ensimmäiseen barometriin vuonna 1994 haastatelluista nuorista peräti 80 % hyväksyi työttömyysturvan vastikkeeksi tehtävän työn.

Työttömät nuoret ovat suhtautuneet muita kriittisemmin työttömyysturvan vastikkeeksi tehtävään työhön. Tämän kevään barometriin haastatelluista työttömistä tai lomautetuista nuorista vastikkeellisen työn hyväksyi kuitenkin 69 % vastanneista. Kaksi vuotta sitten toteutettuun barometriin haastatelluista työttömistä tai lomautetuista nuorista vastikkeellisen työn hyväksyi 63 % vastanneista. Alhaisimmillaan työttömien nuorten kohdalla vastikkeellisen työn hyväksyntä oli vuonna 1996, jolloin 59 % vastanneista oli esitetyn väitteen kanssa täysin tai jokseenkin samaa mieltä.

Nuorista palkansaajista työttömyysturvan vastikkeeksi tehtävän työn hyväksyi tämän kevään barometriin haastatelluista 80 %. Ikäryhmittäin tarkasteltuna nuorten kohdalla ei juurikaan tule eroja. Nuorimmassa ikäryhmässä (15–19-vuotiaat) vastikkeellisen työn hyväksyi 77 % vastanneista. Sama prosenttiluku tuli myös ikäryhmässä (25–29-vuotiaat). Myöskään naisten ja miesten välillä ei ole eroa suhtautumisessa työttömyysturvaa vastaan tehtävään työhön.

"Työttömyysturvan vastikkeeksi nuorten työttömien olisi tehtävä jotakin yhteiskuntaa hyödyttävää työtä."

		<i>Täysin samaa mieltä</i>	<i>Jokseenkin samaa mieltä</i>	<i>Jokseenkin eri mieltä</i>	<i>Täysin eri mieltä</i>	<i>EOS</i>
KAIKKI						
	Vuosi 94	38 %	41 %	9 %	7 %	4 %
	Vuosi 95	31 %	44 %	12 %	9 %	4 %
	Vuosi 96	32 %	42 %	12 %	9 %	5 %
	Vuosi 97	31 %	47 %	12 %	6 %	4 %
	Vuosi 99	31 %	45 %	13 %	7 %	5 %
TYÖTTÖMÄT						
	Vuosi 94	29 %	42 %	11 %	12 %	7 %
	Vuosi 95	19 %	44 %	13 %	18 %	7 %
	Vuosi 96	22 %	37 %	15 %	16 %	9 %
	Vuosi 97	24 %	39 %	20 %	13 %	4 %
	Vuosi 99	21 %	48 %	12 %	17 %	3 %

Kysymys työttömyysturvan vastikkeeksi tehtävästä työstä esitettiin kevään 1999 barometrissä myös vertailuryhmälle. Ikäryhmässä 40–45-vuotiaat 84 % vastanneista katsoi, että nuorten työttömien tulisi tehdä työttömyysturvan vastikkeeksi jotakin yhteiskuntaa hyödyttävää työtä. Täysin eri mieltä ryhmään kuuluneista vastaajista esitetyn väitteen suhteen oli ainoastaan neljä prosenttia.

Työn arvostusta nuorten arvomaailmassa on barometreissä mitattu myös väitettä *"ottaisin mieluummin tilapäistäkin työtä kuin eläisin työttömyysturvalla, jos käteen jäävä tulo olisi yhtä suuri"*. Kaikista barometriin vastanneista nuorista 86 % oli esitetyn väitteen suhteen joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Suhtautumisessa tilapäiseen työhön työttömyyden vaihtoehtona ei ole juurikaan tapahtunut muutoksia barometriin toteutuksen aikana. Vuonna 1997 kaikista vastanneista tilapäisen työn työttömyyden vaihtoehtona hyväksyi 85 % vastanneista. Vuonna 1996 luku oli 83 % ja vuonna 1994 80 %. Suhtautuminen tilapäiseen työhön ei ole nuorten kohdalla muuttunut ainakaan kriittisempään suuntaan, vaan työttömyyden sijasta nuoret näyttävät olevan entistä valmiimpia myös tilapäisten työsuhteiden vastaanottoon.

Naisten kohdalla valmius tai halukkuus tilapäiseen työhön on miehiä yleisempää. Kevään 1999 barometriin haastatelluista naisista peräti 91 % oli valmis työttömyyden sijasta tilapäisiin työsuhteisiin. Miehistä vastaavasti tilapäiset työsuhteet työttömyyden sijasta oli valmis hyväksymään 81 % vastanneista. Ero miesten ja naisten suhtautumisessa tilapäisiin työsuhteisiin on tullut esiin myös aiemmin toteutetuissa barometreissä. Ensimmäiseen barometriin vuonna 1994 haastatelluista naisista tilapäiseen työhön työttömyyden sijasta oli valmis 83 % vastanneista ja miehistä 78 %.

Suhtautumisessa tilapäiseen työhön tulee eroja myös palkansaaajien ja työttömien tai lomautettujen nuorten välillä. Palkansaaajista työttömyyden sijasta tilapäistäkin työtä tekisi 87 % vastanneista. Työttömien tai lomautettujen kohdalla halukkuus tilapäiseen työhön on jonkin verran alhaisempaan. Haastatteluhetkellä työttömänä tai lomautettuna olleista nuorista 71 % ilmoitti tekevänsä mieluummin tilapäistäkin työtä kuin eläisi työttömyyskorvauksella.

"Ottaisin mieluummin tilapäistäkin työtä kuin eläisin työttömyyskorvauksella, jos käteen jäävä tulo olisi yhtä suuri."

		<i>Täysin samaa mieltä</i>	<i>Jokseenkin samaa mieltä</i>	<i>Jokseenkin eri mieltä</i>	<i>Täysin eri mieltä</i>	<i>EOS</i>
KAIKKI						
	Vuosi 94	56 %	25 %	9 %	9 %	2 %
	Vuosi 95	61 %	22 %	8 %	7 %	2 %
	Vuosi 96	62 %	21 %	7 %	7 %	2 %
	Vuosi 97	57 %	28 %	7 %	7 %	1 %
	Vuosi 99	63 %	22 %	6 %	7 %	1 %
TYÖTTÖMÄT						
	Vuosi 94	44 %	23 %	14 %	14 %	6 %
	Vuosi 95	45 %	22 %	18 %	10 %	5 %
	Vuosi 96	47 %	22 %	14 %	12 %	4 %
	Vuosi 97	44 %	22 %	13 %	19 %	2 %
	Vuosi 99	50 %	21 %	6 %	22 %	1 %

Vertailuryhmälle esitettiin sama kysymys koskien halukkuutta tilapäiseen työhön suhteessa työttömyyskorvauksella elämiseen. Kaikista 40–45-vuotiaiden ikäryhmän vastaajista tilapäisen työn ottaisi vastaan 89 % mieluummin kuin eläisi työttömyyskorvauksella. Myös vertailuryhmässä naiset ovat valmiimpia tai halukkaampia tilapäiseen työhön työttömyyden sijasta. 40–45-vuotiaista naisista yhdeksän kymmenestä oli valmis tilapäisiin työsuhteisiin työttömyyden sijasta. Miehistä vastaavalla tavalla tilapäiseen työhön suhtautui 86 % vastanneista.

"Ottaisin mieluummin tilapäistäkin työtä kuin eläisin työttömyyskorvauksella, jos käteen jäävä tulo olisi yhtä suuri"

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	EOS
NUORET	63 %	22 %	6 %	7 %	1 %
Miehet	58 %	23 %	8 %	11 %	1 %
Naiset	69 %	22 %	4 %	4 %	1 %
VERTAILURYHMÄ (40-45-vuotiaat)	70 %	19 %	5 %	5 %	1%
Miehet	66 %	20 %	6 %	7 %	1 %
Naiset	74 %	17 %	5 %	2 %	1 %

2.4. Työelämän muutokset, valmiutta joustoihin

2.4.1. Työajan lyhentäminen – keino työttömyyteen

Yhtenä keinona työttömyyden vähentämiseksi on keskusteltu työajan lyhentämisestä ja työn jakamisesta tätä kautta useammalle. Kevään 1997 barometrissä nuorilta kysyttiin heidän kantaansa työajan lyhentämiseen väitteellä *"työttömyyden vähentämiseksi työtä tulee jakaa useammalle työaika lyhentämällä."* Keväällä 1997 kaikista vastanneista täysin tai jokseenkin samaa mieltä esitetyn väitteen suhteen oli 69 %. Tuolloin naisten ja miesten välillä tuli ero suhtautumisessa työajan lyhentämiseen. Naisista työajan lyhentämisen yhtenä työttömyyttä helpottavana keinona oli valmis hyväksymään 76 % vastanneista. Miehistä vastaavasti työajan lyhentämiseen myönteisesti suhtautui 61 % vastanneista. Keväällä 1997 työttömistä tai lomautetuista nuorista työajan lyhentämistä kannatti lähes kaksi kolmasosaa (64 %) vastanneista. Palkansaajien kohdalla luku oli tuolloin täsmälleen sama.

Tämän kevään barometrin antamat tulokset nuorten suhtautumisesta työajan lyhentämiseen ovat pitkälti samansuuntaisia vuoteen 1997 verrattuna. Kaikista haastatelluista esitetyn väitteen suhteen täysin tai jokseenkin samaa mieltä oli 63 %. Naiset suhtautuvat edelleenkin miehiä myönteisemmin työajan lyhentämiseen työttömyyden yhtenä hoitokeinona. Naisista kevään 1999 barometriin haastatelluista 70 % hyväksyi työajan lyhentämisen. Miehistä vastaavasti 56 % piti työajan lyhentämistä hyväksyttävänä tapana vaikuttaa työllisyyden kehitykseen.

Haastatteluhetkellä työttömänä tai lomautettuna olleista nuorista työajan lyhentämistä kannatti 74 % vastanneista. Luku on kasvanut kahden vuoden takaiseen kymmenellä prosenttiyksiköllä. Vastaavasti palkansaajista työajan lyhentämistä kannatti kevään 1999 barometriin haastatelluista 55% vastanneista.

Vertailuryhmässä (40–45–vuotiaat) työajan lyhentämistä kaikista vastanneista piti myönteisensä peräti 75 % vastanneista. Myös vertailuryhmässä naiset suhtautuivat miehiä myönteisemmin työajan lyhentämiseen. Naisista vertailuryhmässä peräti 85 % oli esitetyn väitteen *"työttömyyden vähentämiseksi työtä tulee jakaa useammalle työaika lyhentämällä"* kanssa täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Vertailuryhmän miehistä puolestaan kaksi kolmasosaa piti työajan lyhentämistä ajankohtaisena ja myönteisenä työttömyyden helpottamiseksi.

"Työttömyyden vähentämiseksi työtä tulee jakaa useammalle työaika lyhentämällä."

	<i>Täysin samaa mieltä</i>	<i>Jokseenkin samaa mieltä</i>	<i>Jokseenkin eri mieltä</i>	<i>Täysin eri mieltä</i>	<i>EOS</i>
VUOSI 97					
Kaikki	22 %	47 %	15 %	10 %	5 %
Miehet	18 %	43 %	18 %	15 %	5 %
Naiset	26 %	50 %	13 %	6 %	5 %
Työttömät	26 %	38 %	13 %	13 %	9 %
VUOSI 99					
Kaikki	21 %	42 %	19 %	13 %	4 %
Miehet	18 %	38 %	22 %	18 %	4 %
Naiset	24 %	46 %	16 %	8 %	5 %
VERTAILURYHMÄ (40-45-vuotiaat)	34 %	41 %	15 %	8 %	1 %

2.4.2. Suhtautuminen palkkajousto

Nuoret kokevat barometrien antaman tuloksen mukaan työttömyyden keskeiseksi yhteiskunnalliseksi ongelmaksi. Nuoret eivät ole kokeneet työttömyyttä todelliseksi olemisen vaihtoehdoksi, vaan barometreihin haastatellut nuoret ovat halukkaita aloittamaan työuran vaihtoehtoisinkin keinoin. Työttömyyden kokemisen ohella barometrissä nuorilta on kysytty heidän halukkuuttaan aloittaa työura joustavin tai poikkeavin keinoin. Nuoret ovat johdonmukaisesti ilmoittaneen olevansa valmiita mm. tekemään työttömänä olon sijasta jotakin yleensä yhteiskuntaa hyödyttävää työtä. Samoin työttömät nuoret ovat ilmoittaneet halukkuutensa toimia tai työskennellä nuorten työpajoissa.

Ensimmäisestä barometristä lähtien nuorilta kysytty heidän suhtautumistaan palkkausjärjestelmän jousto. Vuosittain nuorilta on kysytty mielipidettä väitteeseen *"Työhön tulevan nuoren palkka voisi aluksi olla vähemmän kuin vastaavan tehtävän normaalipalkka."* Palkkausjärjestelmän jouston nuorten työntekijöiden kohdalla vuonna 1994 hyväksyi lähes kaksi kolmasosaa (64 %) barometriin haastatelluista nuorista. Tuon jälkeen suhtautuminen työuran aloittamiseen normaali-palkkaa pienemmällä korvauksella on muuttunut kriittisemmäksi. Vuonna 1997 esitetyn väitteen hyväksyi vielä puolet vastanneista nuorista.

Työttömien nuorten kohdalla suhtautuminen palkkausjärjestelmän jousto työnuraansa aloittavien nuorten kohdalla on kehittynyt barometrien toteutusajankohdasta samankaltaisesti. Vuonna 1994 työttömistä nuorista väitteen hyväksyi joko täysin tai jokseenkin kaksi kolmasosaa vastanneista ja kevään 1997 barometriin haastelluista työttömistä väitteen hyväksyi 56 %. Kevään 1999 barometriin haastatelluista kaikista nuorista palkkausjärjestelmän jouston nuorten ja työuraansa aloittavien kohdalla hyväksyi vajaa puolet (49 %) vastanneista. Haastatteluhetkellä työttömänä tai lomautettuna olleista nuorista esitetyn väitteen hyväksyi tasan puolet vastanneista.

"Työhön tulevan nuoren palkka voisi aluksi olla vähemmän kuin vastaavan tehtävän normaalipalkka."

	<i>Täysin samaa mieltä</i>	<i>Jokseenkin samaa mieltä</i>	<i>Jokseenkin eri mieltä</i>	<i>Täysin eri mieltä</i>	<i>EOS</i>
KAIKKI					
Vuosi 94	31 %	33 %	15 %	20 %	1 %
Vuosi 95	23 %	32 %	18 %	25 %	1 %
Vuosi 96	23 %	32 %	19 %	24 %	2 %
Vuosi 97	18 %	32 %	21 %	27 %	2 %
Vuosi 98	21 %	33 %	23 %	22 %	1 %
Vuosi 99	18 %	31 %	23 %	27 %	1 %
TYÖTTÖMÄT					
Vuosi 94	31 %	34 %	15 %	20 %	1 %
Vuosi 95	23 %	32 %	17 %	26 %	3 %
Vuosi 96	28 %	25 %	18 %	27 %	3 %
Vuosi 97	21 %	35 %	20 %	21 %	3 %
Vuosi 98	24 %	28 %	22 %	26 %	1 %
Vuosi 99	16 %	34 %	23 %	27 %	0 %

Naiset ovat olleet palkkausjärjestelmän joustoa kohtaan miehiä merkittävästi kriittisempiä koko barometrien toteuttamisen ajan. Vuonna 1994 nuoren työuran aloittamisen normaalipalkkaa pienemmällä korvauksella miehistä hyväksyi 66 % vastanneista. Tuolloin barometriin haastatelluista naisista esitetyn väitteen suhteen täysin tai jokseenkin samaa mieltä oli 62 %. Erot sukupuolten välillä suhtautumisessa palkkausjärjestelmän joustoon ovat kasvaneet. Kevään 1997 barometriin haastatelluista naisista palkkausjärjestelmän jouston hyväksyi 42 % vastanneista ja miehistä väitteen hyväksyi puolestaan 59 % vastanneista. Kevään 1998 barometrissä ero sukupuolten välillä vain kasvoi. Vuosi sitten barometriin haastatelluista naisista väitteen hyväksyi 45 % vastanneista. Miesten kohdalla vastaavasti palkkausjärjestelmän jouston nuorten kohdalla hyväksyi 63 % vastanneista.

Kevään 1999 barometriin haastatelluista naisista työhön tulevan nuoren normaalipalkkaa pienemmän korvauksen hyväksyi 43 % vastanneista. Miesten kohdalla luku oli tänä keväänä puolestaan 54 %. Ero naisten ja miesten suhtautumisessa palkkausjärjestelmän joustoon on kaventunut, mutta edelleenkin miehet suhtautuvat siihen merkittävästi naisia myönteisemmin. Ero miesten ja naisten välillä on selkeä myös tämän kevään barometriin mukaan otetussa vertailuryhmässä. Ikäryhmässä 40–45-vuotiaat kakista vastanneista 79 % katsoi, että työhön tulevan nuoren palkka voisi aluksi olla vähemmän kuin vastaavan tehtävän normaalipalkka. Ikäryhmän naisista nuorten palkkajouston oli valmis hyväksymään 69 % vastanneista ja miehistä peräti 88 % vastanneista.

"Työhön tulevan nuoren palkka voisi aluksi olla vähemmän kuin vastaavan tehtävän normaalipalkka."

VUOSI 99		<i>Täysin samaa mieltä</i>	<i>Jokseenkin samaa mieltä</i>	<i>Jokseenkin eri mieltä</i>	<i>Täysin eri mieltä</i>	<i>EOS</i>
KAIKKI		18 %	31 %	23 %	27 %	1 %
	Miehet	22 %	31 %	22 %	23 %	1 %
	Naiset	14 %	30 %	24 %	31 %	2 %
VERTAILURYHMÄ						
	(40-45-vuotiaat)	46 %	33 %	11 %	9 %	1 %
	Miehet	54 %	34 %	7 %	5 %	1 %
	Naiset	39 %	31 %	16 %	13 %	2 %

Barometriin haastatelluista nuorista palkansaajista väitteen hyväksyi yli puolet (53 %) vastanneista. Ensimmäiseen nuorisobarometriin vuonna 1994 haastatelluista palkansaajista palkkausjärjestelmän jouston nuorten kohdalla hyväksyi puolestaan 64 % vastanneista. Koululaisista ja opiskelijoista väitteen hyväksyi vuonna 1994 63 % ja vastaavasti väitteen suhteen täysin tai jokseenkin samaa mieltä oli kevään 1999 barometriin haastatelluista koululaista ja opiskelijoista 46 % vastanneista.

"Työhön tulevan nuoren palkka voisi aluksi olla vähemmän kuin vastaavan tehtävän normaalipalkka."

		<i>Täysin samaa mieltä</i>	<i>Jokseenkin samaa mieltä</i>	<i>Jokseenkin eri mieltä</i>	<i>Täysin eri mieltä</i>	<i>EOS</i>
PALKANSAAJAT						
	Vuosi 94	31 %	32 %	13 %	21 %	2 %
	Vuosi 95	26 %	30 %	20 %	24 %	1 %
	Vuosi 96	27 %	33 %	16 %	23 %	1 %
	Vuosi 97	22 %	31 %	16 %	29 %	2 %
	Vuosi 98	24 %	30 %	22 %	24 %	1 %
	Vuosi 99	24 %	29 %	20 %	26 %	1 %
OPIKELIJAT						
	Vuosi 94	29 %	35 %	16 %	20 %	1 %
	Vuosi 95	22 %	34 %	18 %	24 %	1 %
	Vuosi 96	18 %	32 %	22 %	24 %	3 %
	Vuosi 97	13 %	32 %	26 %	27 %	2 %
	Vuosi 98	18 %	36 %	25 %	20 %	1 %
	Vuosi 99	15 %	31 %	26 %	26 %	2 %

2.5. Työttömyyden syyt

Nuorilta on kevään 1996, 1997 ja 1999 barometreissä tiedusteltu työllistymisen esteitä heidän omalla kohdallaan sekä nuorten työllistymisen yleisiä esteitä. Esitetyt kysymykset ovat poikenneet toisistaan eri vuosina. Kevään 1997 ja tämän kevään barometreissä työttömyyden syihin tai työllistymisen esteisiin liittyvät kysymykset ovat olleet identtiset. Kevään 1997 barometrin mukaan työttömät nuoret kokevat oman työllistymisen esteenä ennen muuta työn puutteen asuinpaikkakun-

nalla. Yli puolet (57 %) vastanneista katsoi keväällä 1997 työllistymisen esteeksi juuri työn puuttumisen asuinpaikkakunnalta. Vähäisen työkokemuksen mainitsi 44 % vastanneista oman työllistymisensä esteeksi ja puutteellisen koulutuksen katsoi estävän työllistymistä kolmannes keväällä 1997 barometriin vastanneista.

Tämän kevään barometriin haastateltujen työttömien nuorten kohdalla oman työllistymisen esteiksi nousevat samat seikat. Yli puolet (57 %) haastatelluista työttömistä nuorista mainitsee työn puutteen asuinpaikkakunnalla olevan oman työllistymisen esteenä. Lähes puolet (49 %) korosti työkokemuksen vähäisyyttä ja sen vaikutusta omaan työllistymiseen ja kolmannes mainitsi puutteellisen ammatillisen koulutuksen esteeksi henkilökohtaiselle työhön sijoittumiselle.

Barometrien antaman tuloksen mukaan työttömät nuoret kokevat oman työllistymisen esteeksi annetut vaihtoehdot seuraavasti:

	VUOSI 97	VUOSI 99
Työn puute asuinpaikkakunnalla	57 %	57 %
Vähäinen työkokemus	44 %	49 %
Riittämätön ammatillinen koulutus	34 %	31 %
Tietotekniikan vaatimukset	10 %	6 %
Kielitaitovaatimukset	8 %	10 %
Pitkät tai hankalat työmatkat	8 %	8 %
Matala palkkaus	7 %	5 %
Työn osa-aikaisuus	7 %	5 %
Epäsopivat työajat	3 %	0 %
Ulkomaalaiset Suomessa	3 %	1 %
Jokin muu syy	12 %	4 %

Järjestys eri seikkojen suhteen on pysynyt lähes muuttumattoman. Ainostaan kielitasovaatimusten ja toisaalta tietotekniikan vaatimusten kohdalla järjestys on vaihtunut kahdessa vuodessa. Annettujen vaihtoehtojen kohdalla tuli eroja eri vastaajaryhmien välillä. Työn puutteen paikkakunnalla mainitsi miehistä oman työllistymisen esteenä vajaa puolet (46 %) vastanneista. Naisten kohdalla työn puutteen asuinpaikkakunnalla mainitsi työllistymisensä esteeksi 69 % vastanneista.

Riittämättömän ammatillisen koulutuksen oman työllistymisen esteeksi miehistä mainitsi yli kolmannes (35 %) vastanneista ja naisista 27 %. Samoin vähäisen työkokemuksen miehet kokevat naisia useammin oman työllistymisen esteeksi. Miehistä vähäisen työkokemuksen katsoi estävän työllistymisen omalla kohdallaan yli puolet (52 %) vastanneista ja naista työkokemuksen vähäisyyden arveli olevan työttömyytensä syynä 46 % vastanneista.

Kysyttäessä nuorten työllistymisen esteitä yleensä valinnat annettujen vaihtoehtojen kohdalla poikkesivat jonkin verran oman työllistymisen esteiden kokemisesta.

Yleensä nuorten työllistymisen esteiksi haastatellut valitsivat annetuista vaihtoehtoista seuraavasti:

	VUOSI 97	VUOSI 99
Vähäinen työkokemus	56 %	53 %
Työn puute asuinpaikkakunnalla	50 %	41 %
Riittämätön ammatillinen koulutus	34 %	35 %
Matala palkkaus	8 %	10 %
Tietotekniikan vaatimukset	7 %	4 %
Pitkät ja hankalat työmatkat	6 %	2 %
Kielitaitovaatimukset	4 %	5 %
Työn osa-aikaisuus	3 %	7 %
Ulkomaalaiset Suomessa	1 %	2 %

Naisten ja miesten välillä tuli samansuuntaisia eroja kuin kysyttäessä oman työllistymisen esteitä. Riittämättömän ammatillisen koulutuksen miehistä 40 % katsoi yleiseksi nuorten työllistymisen esteeksi. Naisista vastaavasti arvioi riittämättömän ammatillisen koulutuksen merkitystä työllistymisen esteenä vajaa kolmannes (31%) vastanneista. Työkokemuksen puutteen haastatelluista miehistä nosti yleensä nuorten työllistymisen esteeksi 46 % vastanneista. Naisten kohdalla luku oli 60 %. Ulkomaalaisia Suomessa naisista ei kukaan kokenut nuorten työllistymisen esteeksi. Miehistä ulkomaalaisten arveli estävän nuorten työllistymistä neljä prosenttia vastanneista.

3. Nuorten suhtautuminen koulutukseen

Nuorisobarometreissa on vuodesta 1994 lähtien kysytty nuorten suhdetta koulutukseen ja erityisesti koulutuksen merkitystä nuorten työllistymisen suhteen. Nuoret ovat barometreissa tähän saakka johdonmukaisesti korostaneet koulutuksen merkitystä oman työllistymisensä tai nuorten työllistymisen suhteen yleensä. Barometrien mukaan nuoret kokevat koulutuksen keskeiseksi kanavaksi työmarkkinoille sijoittumisen suhteen. Samoin barometrit ovat antaneet kuvan nuorisosta, joka katsoo työmarkkinoilla pysymisen tai oman työmarkkina-aseman vahvistamisen vaativan ammattitaidon tai osaamisen jatkuvaa päivittämistä. Työllistymisen esteiden kohdalla nuoret ovat maininneet barometreissa kolme keskeistä syytä: työn puute asuinpaikkakunnalla, vähäinen työkokemus ja riittämätön ammatillinen koulutus. Työttömät nuoret ovat suhtautuneet koulutukseen muiden haastateltujen ryhmien tavoin; haastattelujen aikana työttömänä tai lomautettuna olleet nuoret ovat kokeneet koulutuksen keskeiseksi työllistymisen väyläksi omalla kohdallaan.

Kevään 1999 barometrissä toistettiin jo ensimmäisessä barometreissa esitetty väite *"Koulutus parantaa olennaisesti työnsaantimahdollisuuksia."* Ensimmäisessä nuorisobarometrissä vuonna 1994 kaikista haastatelluista nuorista 87 % oli esitetyn väitteen *"koulutus parantaa olennaisesti työnsaantimahdollisuuksia"* -kanssa joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Tuon jälkeen nuoret ovat korostaneet entisestään koulutuksen merkitystä työmarkkinoille sijoittumisen suhteen. Nuoret näyttävät barometrien antaman kuvan mukaan tiedostaneen työmarkkinoiden vaatimustason kasvun ja koulutuksen tai ammattitaidon ja osaamisen merkityksen työmarkkinoille sijoittumisen suhteen. Tämän kevään barometrissä kaikista haastatelluista nuorista 95 % katsoi koulutuksen parantavan työnsaantimahdollisuuksia. Ainoastaan yksi prosentti kaikista haastatelluista katsoi, ettei koulutuksella ole mitään vaikutusta työnsaantimahdollisuuksiin.

Haastatteluhetkellä työttömänä tai lomautettuna olleiden nuorten suhtautuminen koulutukseen ei juurikaan poikkea muiden nuorten käsityksistä. Vuonna 1994 työttömistä tai lomautetuista nuorista koulutuksen katsoi parantavan työnsaantimahdollisuuksia oleellisesti 83 % vastanneista. Tämän kevään barometriin haastatelluista työttömistä tai lomautetuista nuorista vastaavasti koki 90 % vastanneista. Täysin eri mieltä koulutuksen vaikutuksesta työnsaantimahdollisuuksiin työttömistä nuorista oli tämän kevään barometrin mukaan kaksi prosenttia vastanneista.

"Koulutus parantaa olennaisesti työnsaantimahdollisuuksia."

		<i>Täysin samaa mieltä</i>	<i>Jokseenkin samaa mieltä</i>	<i>Jokseenkin eri mieltä</i>	<i>Täysin eri mieltä</i>	<i>EOS</i>
KAIKKI						
	Vuosi 94	57 %	30 %	9 %	3 %	1 %
	Vuosi 95	68 %	24 %	5 %	2 %	1 %
	Vuosi 96	65 %	24 %	8 %	2 %	1 %
	Vuosi 97	66 %	27 %	4 %	1 %	1 %
	Vuosi 98	70 %	24 %	4 %	1 %	1 %
	Vuosi 99	76 %	19 %	3 %	1 %	1 %
VERTAILURYHMÄ (40-45-vuotiaat)		74 %	20 %	6 %	1 %	1 %
TYÖTTÖMÄT						
	Vuosi 94	53 %	30 %	11 %	6 %	1 %
	Vuosi 95	63 %	27 %	7 %	3 %	1 %
	Vuosi 96	62 %	29 %	7 %	2 %	0 %
	Vuosi 97	64 %	27 %	3 %	3 %	3 %
	Vuosi 98	59 %	30 %	5 %	4 %	2 %
	Vuosi 99	64 %	26 %	8 %	2 %	0 %

Tarkasteltaessa työttömien ryhmää heidän saamansa ammatillisen koulutuksen suhteen saadaan eroja suhtautumisessa koulutuksen merkitykseen työmarkkinoille sijoittumisen suhteen. Työttömistä ja vailla mitään ammatillista koulutusta olevista nuorista esitetyn väitteen suhteen täysin tai jokseenkin samaa mieltä oli 83 % vastanneista. Puolestaan työttömistä ja ammatillisen koulutuksen saaneista nuorista koulutuksen katsoi parantavan työmarkkinoille sijoittumista 93 % vastanneista.

Tämän kevään barometrissä mukana olleen vertailuryhmän (40–45-vuotiaat) suhtautuminen koulutukseen on lähes identtinen nuorten kanssa. Vertailuryhmästä 93 % oli esitetyn väitteen *"koulutus parantaa olennaisesti työnsaantimahdollisuuksia"* -suhteen joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä.

Työelämän muutosten yhteydessä Suomessa on korostettu kuluvan vuosikymmenen aikana elinikäisen oppimisen periaatetta ja tuon periaatteen omaksumista. Nuorilta on kysytty kevästä 1997 lähtien heidän suhdettaan elinikäiseen oppimiseen väitteellä *"työelämässä pysyminen edellyttää jatkuvaa kouluttautumista"*. Tuolloin väitteen kanssa täysin tai jokseenkin samaa mieltä oli 78 % haastatelluista nuorista. Kevään 1998 barometriin haastatelluista nuorista työelämässä pysymisen katsoi edellyttävän jatkuvaa kouluttautumista 83 % kaikista vastanneista. Tämän kevään barometriin haastatelluista nuorista koulutuksen merkityksen työelämässä pysymisen suhteen koki keskeiseksi 79 % vastanneista.

Naiset pitävät jatkuvaa kouluttautumista miehiä tärkeämpänä työelämässä pysymisen suhteen. Naisista esitetyn väitteen suhteen täysin samaa mieltä oli lähes puolet (48 %) vastanneista, kun barometriin haastateltujen miesten kohdalla vastaava luku oli 40 %. Koulutuksen merkitys työelämässä pysymisen suhteen korostuu myös vanhimmassa barometriin haastatellussa ikäryhmässä. Tässä ikäryhmässä (25-29-vuotiaat) jatkuvan kouluttautumisen tärkeyttä korosti 87 % vastanneista ja nuorimmassa ikäryhmässä (15–19-vuotiaat) vastaavasti ajatteli 70 % vastanneista. Barometriin haastatelluista palkansaajista 79 % katsoi työelämässä pysymisen edellyttävän jatkuvaa kouluttautumista. Työttömistä tai lomautetuista nuorista vastaavasti ajatteli 76 % vastanneista.

"Työelämässä pysyminen edellyttää jatkuvaa kouluttautumista."

	<i>Täysin samaa mieltä</i>	<i>Jokseenkin samaa mieltä</i>	<i>Jokseenkin eri mieltä</i>	<i>Täysin eri mieltä</i>	<i>EOS</i>
VUOSI 97					
Kaikki	38 %	41 %	14 %	5 %	2 %
Palkansaaajat	35 %	42 %	17 %	5 %	1 %
Työttömät	37 %	35 %	16 %	7 %	5 %
VUOSI 98					
Kaikki	45 %	38 %	11 %	5 %	1 %
Palkansaaajat	44 %	38 %	11 %	6 %	1 %
Työttömät	39 %	39 %	15 %	7 %	0 %
VUOSI 99					
Kaikki	44 %	35 %	14 %	5 %	2 %
Palkansaaajat	44 %	35 %	14 %	6 %	1 %
Työttömät	38 %	39 %	17 %	6 %	1 %
VERTAILURYHMÄ (40-45-vuotiaat)	57 %	35 %	6 %	1 %	1 %

Koulutuksen merkitys työelämässä pysymisen suhteen tulee vahvasti esiin myös vertailuryhmän vastauksissa. Ikäryhmässä 40–45-vuotiaat 92 % vastanneista oli esitetyn väitteen suhteen joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä.

Nuorten kohdalla korkeakouluasteella opiskelevat nuoret painottavat erityisesti jatkuvan kouluttautumisen tärkeyttä. Korkeakouluasteella opiskelevista nuorista peräti 95 % katsoi työelämässä pysymisen edellyttävän jatkuvaa osaamisen päivittämistä. Ammattikouluasteella opiskelevista nuorista vastaavasti ajatteli 77 % vastanneista.

Nuorilta on barometreissa kysytty myös heidän työtehtäviensä ja koulutuksen välistä vastaavuutta. Kevään 1999 barometriin haastatelluista nuorista kolmannes (32 %) katsoi työtehtäviensä vastaavan omaa koulutustaan täysin. Runsas viidesnes (27 %) vastanneista katsoi työtehtävien vastaavan nuoren omaa koulutusta melko hyvin. Vastaavasti 21 % barometriin haastatelluista nuorista katsoi, ettei työtehtävät vastanneet lainkaan heidän saamaansa koulutusta.

"Vastaavatko nykyiset työtehtäväsi koulutustasi?"

	<i>Täysin samaa mieltä</i>	<i>Jokseenkin samaa mieltä</i>	<i>Jokseenkin eri mieltä</i>	<i>Täysin eri mieltä</i>	<i>EOS</i>
KAIKKI					
Vuosi 94	34 %	27 %	17 %	21 %	1 %
Vuosi 95	36 %	23 %	18 %	22 %	1 %
Vuosi 96	36 %	25 %	16 %	22 %	2 %
Vuosi 97	31 %	27 %	17 %	23 %	2 %
Vuosi 98	35 %	20 %	17 %	27 %	2 %
Vuosi 99	32 %	27 %	17 %	21 %	3 %
VERTAILURYHMÄ (40-45-vuotiaat)	57 %	30 %	6 %	6 %	1 %

Barometrien antaman kuvan mukaan naiset katsovat työtehtäviensä vastaavan miehiä useammin omaan koulutustaan. Kevään 1999 barometriin haastatelluista naisista 37 % katsoi työtehtäviensä vastaavan täysin omaa koulutustaan. Miehistä vastaavasti koki työtehtäviensä ja koulutuksensa välisen suhteen 28 % vastanneista. Koulutuksen ja työn välisen vastaavuuden kokeminen kasvaa nuorten koulutustaustan myöten. Mitä paremmin koulutettuja nuoret ovat, sitä useammin he kokevat työtehtäviensä vastaavan saamaansa koulutusta. Ammattikoulun suorittaneista nuorista 57 % katsoi työtehtäviensä vastaavan koulutustaan täysin tai melko hyvin. Ammattiopiston tai ammattikorkeakoulun suorittaneista nuorista koulutuksensa katsoi vastaavan nykyisiä työtehtäviin täysin tai melko hyvin kaksi kolmasosaa vastanneista. Korkeakoulututkinnon suorittaneista nuorista vastaavasti koki omista työtehtävistään 89 % barometriin vastanneista.

Vertailuryhmässä täysin tai melko hyvin työtehtävien katsoi vastaavan koulutustaan 87 % vastanneista. Vertailuryhmän naisista työtehtäviensä koki vastaavan koulutustaan yhdeksän kymmenestä vastanneesta. Miehistä työtehtäviensä suhteen saamaansa koulutukseen koki vastaavalla tavalla 83 % vastanneista.

4. Tulevat viisi vuotta

4.1. Ammatilliseen koulutukseen hakeudutaan myös tulevaisuudessa

Nuorisobarometreissä on vuodesta 1994 lähtien tiedusteltu haastateltavilta heidän lähitulevaisuuden suunnitelmista. Nuorilta on kysytty heidän aikomuksista hakeutua töihin tai opiskelemaan ulkomaille sekä heidän suunnitelmistaan hakeutua ammatilliseen koulutuksen työmarkkina-aseman vahvistamiseksi. Samoin nuorilta on kysytty heidän suhdettaan oman yritystoiminnan käynnistämiseen lähimmän viiden vuoden aikana.

Nuoret arvostavat barometrien antamien tulosten mukaan koulutusta ja pitävät yleisesti koulutusta keskeisenä kanavana työmarkkinoille pääsyn suhteen. Tähänastisissa barometreissa myös nuorten tulevaisuuden suunnitelmissa keskeisellä sijalla on ollut halu hakeutua ammatilliseen koulutukseen omien valmiuksien parantamiseksi. Kevään 1999 barometriin haastatelluista kaikista nuorista aikoo joko varmasti tai mahdollisesti lähimmän viiden vuoden aikana hakeutua ammatilliseen koulutukseen omien valmiuksiensa parantamiseksi 67 % vastanneista. Varmana ammatilliseen koulutukseen hakeutumista omalla kohdallaan kaikista haastatelluista piti kolmannes. Vuoden 1994 barometriin haastatelluista nuorista vastaavasti aikoi tehdä lähitulevaisuudessa 61 % vastanneista.

Ehdottoman kielteisesti ammatilliseen koulutukseen hakeutumiseen suhtautui kevään 1999 barometrissä 15 % vastanneista. Vastaavasti tulevaisuuden suunnitelmiinsa koulutukseen hakeutumisen suhteen suhtautui vuoden 1994 barometriin haastatelluista nuorista 21 % vastanneista.

Naiset ovat miehiä useammin hakeutumassa ammatilliseen koulutukseen omien valmiuksiensa parantamiseksi. Kevään barometriin haastatelluista naisista peräti 73 % ilmoitti joko varmasti tai mahdollisesti hakeutuvansa ammatilliseen koulutukseen lähimmän viiden vuoden aikana. Vuosi sitten naisten kohdalla luku oli 68 %. Miehistä vastaavanlaisia suunnitelmia lähitulevaisuuden suhteen oli tänä keväänä 62 %:lla vastanneista.

Koulutukseen hakeutuminen on yleisintä luonnollisesti nuorimmassa barometriin haastatellussa ikäryhmässä. 15–19-vuotiaista 81 % ilmoitti aikovansa hakeutua ammatilliseen koulutukseen omien valmiuksiensa parantamiseksi. Vanhimmassa barometriin haastatellussa ikäryhmässä (25–29-vuotiaat) ammatilliseen koulutukseen aikoi hakeutua vastanneista kuitenkin yli puolet (57 %). Barometriin haastatelluista palkansaajista joko varmasti tai mahdollisesti ammatilliseen koulutukseen aikoi lähitulevaisuudessa hakeutua 61 % vastanneista. Vertailuryhmässä (40–45-vuotiaat) ammatilliseen koulutukseen joko varmasti tai mahdollisesti oli barometrin mukaan hakeutumassa 43 % vastanneista. Ehdottoman varmasti ammatikoulutukseen vertailuryhmään kuuluneista oli hakeutumassa joka kymmenes vastanneista.

"Aiotko lähimmän viiden vuoden aikana hakeutua ammatilliseen koulutukseen parantaaksesi valmiuksiasi työmarkkinoilla?"

	<i>Kyllä varmasti</i>	<i>Kyllä mahdollisesti</i>	<i>Luultavasti ei</i>	<i>Varmasti ei</i>	<i>EOS</i>
KAIKKI					
Vuosi 94	18 %	42 %	13 %	21 %	5 %
Vuosi 95	18 %	48 %	14 %	17 %	4 %
Vuosi 96	26 %	38 %	14 %	17 %	5 %
Vuosi 97	29 %	36 %	13 %	18 %	4 %
Vuosi 98	26 %	38 %	15 %	18 %	3 %
Vuosi 99	32 %	35 %	12 %	15 %	5 %
VERTAILURYHMÄ (40-45-vuotiaat)	10 %	33 %	17 %	37 %	3 %

Ammatillisen koulutuksen korostaminen yhtenä työllisyyden hoitokeinona näyttää barometriin haastateltujen työttömien tai lomautettujen nuorten kohdalla saavan kannatusta. Kevään 1999 barometriin haastatelluista työttömistä nuorista ammatilliseen koulutukseen lähimmän viiden vuoden aikana aikoi hakeutua 77 % vastanneista. Työttömät nuoret eivät ole menettäneet nuorisobarometrien antamien tulosten mukaan ainakaan uskoa koulutukseen ja sen mahdollisuuksiin parantaa omaa työmarkkina-asemaansa. Työttömien nuorten kohdalla koulutukseen hakeutumisen suhteen ei ole tapahtunut juurikaan muutoksia, vaan vuoden 1994 barometriin haastatelluista työttömistä nuorista samoin 70 % ilmoitti hakeutuvansa ammatilliseen koulutukseen lähitulevaisuudessa. Tämän kevään barometriin haastateltujen työttömien nuorten kohdalla kuitenkin varmasti ammatilliseen koulutukseen aikovien osuus on kasvanut edellisvuosiin verrattuna. Peräti 40 % haastatteluhetkellä työttömänä tai lomautettuna olleista nuorista aikoi hakeutua lähimmän viiden vuoden aikana ammatilliseen koulutukseen.

"Aiotko lähimmän viiden vuoden aikana mennä ammatilliseen koulutukseen parantaaksesi valmiuksia työmarkkinoilla?"

	<i>Kyllä varmasti</i>	<i>Kyllä mahdollisesti</i>	<i>Luultavasti ei</i>	<i>Varmasti ei</i>	<i>EOS</i>
TYÖTTÖMÄT					
Vuosi 94	22 %	48 %	14 %	9 %	7 %
Vuosi 95	22 %	57 %	10 %	9 %	2 %
Vuosi 96	19 %	52 %	11 %	11 %	6 %
Vuosi 97	22 %	51 %	11 %	11 %	6 %
Vuosi 98	23 %	47 %	11 %	16 %	3 %
Vuosi 99	40 %	38 %	6 %	13 %	4 %

4.2. Ulkomaille opiskelu tai työskentely ei houkuttele

Euroopan integraation ja Suomen jäsenyys Euroopan Unionissa mahdollistaa entistä laajemman liikkuvuuden opiskelun tai työskentelyn suhteen. Integraatiokehityksen onkin arveltu lisäävän suomalaisten nuorten halukkuutta lähteä töihin tai

opiskelemaan ulkomaille. Kuitenkin tähänastisten barometrien mukaan varmasti ulkomaille lähtevien osuus on jäänyt suhteellisen pieneksi sekä opiskelun että töihin lähdön suhteen. Kevään 1999 barometriin haastatelluista nuorista 5 % ilmoitti varmasti hakeutuvansa lähimmän viiden vuoden aikana töihin ulkomaille. Varmasti ulkomaille töihin lähtevien osuus on pysynyt tarkalleen samana koko barometrien toteutuksen ajan. Mahdollisena vaihtoehtoa piti kevään 1999 barometriin haastatelluista nuorista 26 % vastanneista. Ensimmäisen vuonna 1994 toteutetun barometrin mukaan mahdollisena ulkomaille töihin lähtöä piti 24 % vastanneista. Tämän kevään barometriin haastatelluista nuorista puolestaan 41 % ilmoitti, ettei varmasti ole hakeutumassa lähimmän viiden vuoden aikana töihin ulkomaille. Vuonna 1994 luku oli 46 %.

Ulkomaille töihin lähtö on selkeästi sidoksissa nuoren koulutukseen. Korkeakoulututkinnon suorittaneista joka kymmenes aikoi varmasti lähteä lähimmän viiden vuoden aikana töihin ulkomaille. Vastaavasti ammattikoulun suorittaneista nuorista ajatteli 3 % barometriin vastanneista. Korkeakouluasteella haastatteluhetkellä opiskelevista nuorista varmana ulkomaille töihin lähtöä kohdallaan piti 9 % vastanneista. Korkeakouluopiskelijoista sen sijaan mahdollisena ulkomaille töihin lähtöä lähimmän viiden vuoden aikana piti 44 % vastanneista. Ammattikoulussa opiskelevista nuorista varmana ulkomaille töihin lähtöä lähitulevaisuudessa piti 5 % vastanneista ja mahdollisena sitä piti vajaa viidennes (18 %) barometriin haastatelluista.

Työttömien nuorten kohdalla halukkuus ulkomaille töihin lähtöön ei ole muita ryhmiä suurempaa. Työttömistä nuorista 3 % aikoi varmasti lähteä töihin ulkomaille ja vastaavasti lähes puolet (48 %) työttömistä katsoi, ettei varmasti ole lähdössä lähitulevaisuudessa ulkomaille työn perässä ulkomaille. Palkansaajien kohdalla varmana ulkomaille töihin lähtöä omalla kohdallaan 4 % vastanneista ja mahdolliseksi vaihtoehtoon koki neljännes palkansaajista.

"Aiotko lähimmän viiden vuoden aikana hakeutua töihin ulkomaille?"

	<i>Kyllä varmasti</i>	<i>Kyllä mahdollisesti</i>	<i>Luultavasti ei</i>	<i>Varmasti ei</i>	<i>EOS</i>
KAIKKI					
Vuosi 94	4 %	24 %	22 %	46 %	3 %
Vuosi 95	4 %	31 %	31 %	32 %	2 %
Vuosi 96	4 %	26 %	23 %	44 %	3 %
Vuosi 97	4 %	29 %	23 %	42 %	2 %
Vuosi 98	4 %	29 %	23 %	42 %	2 %
Vuosi 99	5 %	26 %	24 %	41 %	4 %

Ulkomailla opiskelu ei ole myöskään lisännyt suosiotaan nuorten tulevaisuuden suunnitelmissa barometrien toteutuksen aikana. Vuoden 1994 barometriin haastatelluista nuorista 2 % ilmoitti varmasti hakeutuvansa opiskelemaan ulkomaille lähimpien viiden vuoden aikana. Kevään 1999 barometriin haastatelluista nuorista vastaavasti suunnitteli tekevänsä lähitulevaisuudessa 3 % vastanneista. Mahdollisena ulkomailla opiskelua piti tämän kevään barometriin haastatelluista nuorista 18 %, kun vastaava luku vuoden 1994 barometrissä oli 15 %.

Naiset ovat miehiä useammin lähdössä opiskelemaan ulkomaille. Naisista varmana ulkomailla opiskelua piti omalla kohdallaan 4 % ja mahdollisena tulevaisuuden vaihtoehtona 22 % vastanneista. Barometriin haastatelluista miehistä opiskelua ulkomailla piti varmana 3 % ja mahdollisena 14 % vastanneista.

Nuorimmassa barometriin haastatellussa ikäryhmässä 5 % piti varmana omaa opiskeluaan ulkomailla ja mahdollisena vaihtoehtoa piti lähes viidennes (23 %)

vastanneista. Vastaavasti ikäryhmässä 20–24-vuotiaat ulkomaille opiskelemaan lähimmän viiden vuoden aikana aikoo lähteä varmasti 4 % ja mahdollisesti 21 % vastanneista. Vanhimmassa barometriin haastatellussa ikäryhmässä (25–29-vuotiaat) ulkomaille opiskelemaan lähteminen ei ole enää ajankohtainen hanke. Ikäryhmästä prosentti aikoi varmasti lähteä ulkomaille opiskelemaan ja mahdollisena vaihtoehtoa piti 7 % vastanneista.

Ulkomaille opiskelemaan lähtemistä mahdollisena pitävät omalla kohdallaan korkeakouluopiskelijat. Korkeakouluasteella opiskelevista nuorista 8 % piti varmana omaan opiskeluaan ulkomaille lähimmän viiden vuoden aikana. Mahdollisena vaihtoehtoa ryhmästä piti 31 % barometriin vastanneista. Ammattikoulussa opiskelevista nuorista puolestaan 1 % piti varmana omalla kohdallaan opiskelua ulkomaille ja mahdolliseksi vaihtoehdon arvioi 17 % vastanneista.

"Aiotko lähimmän viiden vuoden aikana hakeutua opiskelemaan ulkomaille?"

	<i>Kyllä varmasti</i>	<i>Kyllä mahdollisesti</i>	<i>Luultavasti ei</i>	<i>Varmasti ei</i>	<i>EOS</i>
KAIKKI					
Vuosi 94	2 %	15 %	23 %	58 %	2 %
Vuosi 95	3 %	20 %	29 %	45 %	2 %
Vuosi 96	3 %	17 %	23 %	54 %	2 %
Vuosi 97	3 %	19 %	24 %	52 %	2 %
Vuosi 98	3 %	19 %	24 %	53 %	1 %
Vuosi 99	3 %	18 %	24 %	52 %	3 %

4.3. Yrittäjyyttä vierastetaan

Nuorisobarometreissa haastatelluilta nuorilta on tiedusteltu vuodesta 1994 lähtien heidän suhdettaan yrittäjyyteen sekä suunnitelmia perustaa oma yritys lähimmän viiden vuoden aikana. Yrittäjyyttä tai oman yritystoiminnan käynnistämistä on suosittu yhtenä työttömyyden vaihtoehtona tai sen yhtenä hoitokeinona. Nuoria yrittäjyys ei kuitenkaan barometrien antamien tulosten perusteella näytä kovinkaan vahvasti houkuttelevan.

Varmasti oman yrityksen barometriin haastatelluista nuorista aikoi perustaa lähimmän viiden vuoden aikana prosentti vastanneista. Mahdollisena yrityksen perustamista kaikista vastanneista piti 15 %. Runsas puolet (57 %) puolestaan ilmoitti, ettei varmasti ole perustamassa omaa yritystä lähitulevaisuudessa. Suhtautumisessa yrittäjyyteen tai sen todennäköisyyteen omalla kohdalla ei ole tapahtunut juurikaan muutoksia vuodesta 1994 lähtien.

Naiset suhtautuvat oman yritystoiminnan käynnistämiseen miehiä kriittisemmin. Barometriin haastatelluista naisista kaksi kolmasosaa (66 %) ilmoitti, ettei varmasti ole perustamassa yritystä lähitulevaisuudessa. Miehistä yhtä kielteisesti oman yritystoiminnan käynnistämiseen suhtautui puolestaan 48 % vastanneista. Miehistä mahdollisena yritystoiminnan käynnistämistä omalla kohdallaan piti viidennes (19 %) vastanneista ja naisista vaihtoehdon katsoi kohdallaan mahdolliseksi joka kymmenes barometriin haastatelluista. Ikäryhmittäin tarkasteltuna varmasti yrittäjäksi ryhtyvien suhteen ei juurikaan tule eroja barometrin antaman tuloksen mukaan. Sen sijaan vanhimmassa haastatellussa yrittäjyyttä tai oman yritystoiminnan käynnistämistä pidetään nuorinta ikäryhmää useammin yhtenä tulevaisuuden mahdollisuutena. Ikäryhmässä 25–29-vuotiaat oman yrityksen käynnistämistä lähimmän viiden vuoden aikana piti mahdollisena viidennes vastanneista. Nuorim-

massa ikäryhmässä yritystoiminnan käynnistämistä omalla kohdalla lähimmän viiden vuoden aikana piti puolestaan mahdollisena 12 % barometriin vastanneista nuorista.

Työttömistä tai lomautetuista nuorista yritystoiminnan käynnistämistä omalla kohdallaan piti varmana kaksi prosenttia haastatelluista. Yhtenä tulevaisuuden vaihtoehtona työttömistä oman yritystoiminnan käynnistämistä piti puolestaan 21 % haastatelluista. Työttömistä ja vailla mitään ammatillista koulutusta olevista nuorista yrittäjäuralla on valmiita suuntautumaan varmasti lähimmän viiden vuoden aikana 3 % vastanneista. Tämän ryhmän nuorista yrittäjyyttä yhtenä lähitulevaisuuden mahdollisuutena omalla kohdallaan piti puolestaan 23 % barometriin vastanneista.

"Aiotko lähimmän viiden vuoden aikana perustaa oman yrityksen?"

	<i>Kyllä varmasti</i>	<i>Kyllä mahdollisesti</i>	<i>Luultavasti ei</i>	<i>Varmasti ei</i>	<i>EOS</i>
TYÖTTÖMÄT					
Vuosi 94	1 %	19 %	24 %	47 %	8 %
Vuosi 95	3 %	19 %	25 %	50 %	3 %
Vuosi 97	2 %	15 %	24 %	52 %	8 %
Vuosi 98	1 %	19 %	22 %	55 %	4 %
Vuosi 99	2 %	21 %	26 %	46 %	5 %

Nuorilta on kysytty myös heidän käsitystään työllisyystilanteen paranemisesta lähimmän viiden vuoden aikana. Vuoden 1994 barometriin haastelluista nuorista 82 % oli esitetyn väitteen *"työllisyystilanne paranee selvästi lähimmän viiden vuoden aikana"* -kanssa joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Suhtautumisessa työllisyystilanteen paranemiseen on tapahtunut laskua ensimmäisestä barometristä. Vuonna 1997 työllisyystilanteen selvään paranemiseen uskoi lähimmän viiden vuoden aikana kaikista barometriin haastatelluista 72 %. Kevään 1999 barometriin haastatelluista nuorista esitetyn väitteen suhteen täysin tai jokseenkin samaa mieltä oli 68 % vastanneista.

Naiset uskovat miehiä yleisemmin työllisyystilanteen kehittyvän edelleen myönteisesti. Naista lähimmän viiden vuoden aikana työllisyystilanteen uskoo paranevan 71 % ja miehistä vastaavasti arvelee 64 % vastanneista. Myös nuorimmassa ikäryhmässä työllisyystilanteen uskotaan kehittyvän muita myönteisemmin. Ikäryhmässä 15–19-vuotiaat 71 % vastanneista uskoo työllisyystilanteen paranevan selvästi lähimmän viiden vuoden aikana. Vastaavasti ikäryhmässä 25–29-vuotiaat työllisyystilanteen selvään paranemiseen uskoo tämän kevään barometrin mukaan 62 % vastanneista.

Vertailuryhmässä työllisyystilanteen selvään paranemiseen suhtaudutaan nuoria kriittisemmin. Ikäryhmässä 40–45-vuotiaat täysin tai jokseenkin samaa mieltä esitetyn väitteen suhteen oli puolet vastanneista. Vertailuryhmän naisista työllisyystilanteen uskoo selvästi paranevan 48 % vastanneista ja vastaavan ryhmän miehistä työllisyyden paranemiseen luottaa 52 % vastanneista.

Työttömistä tai lomautetuista nuorista työllisyystilanteen myönteiseen kehitykseen lähimmän viiden vuoden aikana uskoo tämän kevään barometrin mukaan yli kaksi kolmasosaa (68 %) vastanneista. Vastaavasti palkansaajista työllisyyden myönteiseen kehitykseen lähi tulevaisuudessa luottaa 60 % vastanneista. Koululaisten ja opiskelijoiden kohdalla työllisyyden kehitykseen suhtaudutaan kaikkein myönteisimmin. Koululaisista ja opiskelijoista työllisyyden myönteiseen kehitykseen luotti kevään 1999 barometrin mukaan 73 % vastanneista.

"Työllisyystilanne paranee selvästi lähimmän viiden vuoden aikana"

	<i>Täysin samaa mieltä</i>	<i>Jokseen-kin samaa mieltä</i>	<i>Jokseen-kin eri mieltä</i>	<i>Täysin eri mieltä</i>	<i>EOS</i>
KAIKKI					
Vuosi 94	34 %	48 %	8 %	3 %	7 %
Vuosi 95	29 %	50 %	10 %	3 %	10 %
Vuosi 96	17 %	44 %	20 %	9 %	10 %
Vuosi 97	22 %	50 %	14 %	5 %	9 %
Vuosi 99	20 %	47 %	16 %	6 %	10 %
TYÖTTÖMÄT					
Vuosi 94	34 %	44 %	7 %	5 %	10 %
Vuosi 95	30 %	45 %	11 %	4 %	10 %
Vuosi 96	15 %	43 %	16 %	17 %	8 %
Vuosi 97	17 %	48 %	11 %	12 %	12 %
Vuosi 99	20 %	48 %	18 %	8 %	6 %
VERTAILURYHMÄ (40-45-vuotiaat)	13 %	36 %	28 %	12 %	10 %

5. Suomi ja EU:n puheenjohtajakausi

Kevään 1999 barometrissä nuorilta kysyttiin mielipidettä niiden asioiden suhteen, joihin Suomen tulisi erityisesti vaikuttaa EU:ssa. Vaihtoehtoina nuorille annettiin ympäristön suojelu, rauhan säilyminen Euroopassa, työllisyyden edistämien, sukupuolten välinen tasa-arvo, kansainvälisen rikollisuuden torjunta, pohjoismaisen sosiaaliturvan säilyttäminen, ihmisoikeuksien turvaaminen, Suomen maatalouden toiminnan turvaaminen sekä EU:n ja Venäjän suhteiden kehittäminen.

Sama kysymys oli mukana myös syksyn 1996 barometrissä. Tuolloin nuorten mielestä Suomen tuli vaikuttaa Euroopan Unionin jäsenenä erityisesti rauhan säilymiseen Euroopan alueella. Erittäin tai melko tärkeänä rauhan säilymiseen Euroopassa pyrkivään toimintaa Suomen osalta piti 96 % vastanneista. Rauhan säilyttäminen Euroopassa nousi keskeiseksi tehtäväksi myös kevään 1999 barometrissä. Kaikista vastanneista 97 % piti rauhan säilyttämistä erittäin tai melko tärkeänä tehtävän Suomen valmistautuessa EU:n puheenjohtajakautteen. Rauhan säilyttämisen ohella keskeisiksi tavoitteiksi nuoret nostivat työllisyyden edistämisen: 99 % vastanneista piti työllisyyden edistämistä joko erittäin tai melko tärkeänä tavoitteena Suomelle EU:ssa. Ihmisoikeuksien turvaamista piti keskeisenä 97 % vastanneista, kansainvälisen rikollisuuden torjuntaa 95 % vastanneista sekä ympäristön suojelua ja pohjoismaisen sosiaaliturvan säilyttämistä kumpaakin 91 % vastanneista. Suomen maatalouden toiminnan turvaamista korosti yhdeksän kymmenestä vastanneista, sukupuolten välisen tasa-arvon takaamista 89 % vastanneista sekä EU:n ja Venäjän suhteiden kehittämistä 68 % vastanneista piti erittäin tai melko tärkeinä.

Eroja eri vaihtoehtojen välillä saadaan, kun tarkastellaan nuorten erittäin tärkeinä pitämiä asioita. Rauhan säilyttämistä Euroopan alueella ja siihen tähtäävää toimintaa kaikista nuorista erittäin tärkeänä piti 76 % vastanneista. Syksyn 1996 barometri antoi täysin saman luvun. Rauhan säilyttämistä Euroopassa ja siihen tähtäävää toimintaa arvostavat erityisesti naiset. Barometriin haastatelluista naisista rauhan säilyttämistä Euroopassa ja sen tärkeyttä Suomen EU politiikassa piti erittäin tärkeänä 84 % vastanneista. Miesten kohdalla vastaava luku oli 70 %.

Seuraavina asioina nousivat esiin ihmisoikeuksien turvaaminen, jota piti erittäin tärkeänä 71 % vastanneista ja työllisyyden edistäminen, jonka erittäin tärkeäksi koki 70 % kaikista barometriin haastatelluista nuorista. Naiset korostivat miehiä useammin myös ihmisoikeuksien turvaamisen tärkeyttä Suomen EU politiikassa. Naisista 79 % piti ihmisoikeuksien turvaamista erittäin tärkeänä ja miehistä vastaavasti ajatteli 63 % vastanneista. Työllisyyden edistämistä naisista piti erittäin tärkeänä 73 % ja miehistä 66 % vastanneista.

Sukupuolten välisen tasa-arvon edistämisen suhteen tuli myös selkeä ero naisten ja miesten välillä. Naisista tasa-arvon edistämistä piti erittäin tärkeänä 54 % vastanneista ja miehistä vastaavasti ajatteli runsas kolmannes (35 %) vastanneista.

"Kuinka tärkeänä pidät, että Suomi vaikuttaa EU:ssa seuraaviin asioihin?"

KAIKKI	<i>Erittäin tärkeää</i>	<i>Melko tärkeää</i>	<i>Vain vähän tärkeää</i>	<i>Ei lainkaan</i>	<i>EOS</i>
VUOSI 99					
<i>Rauhan säilyminen Euroopassa</i>	76 %	21 %	2 %	0 %	0 %
<i>Ihmisoikeuksien turvaaminen</i>	71 %	26 %	2 %	0 %	0 %
<i>Työllisyyden edistäminen</i>	70 %	29 %	1 %	0 %	0 %
<i>Kansainvälisen rikollisuuden torjuminen</i>	62 %	33 %	3 %	0 %	1 %
<i>Pohjoismaisen sosiaaliturvan säilyttäminen</i>	46 %	45 %	7 %	1 %	1 %
<i>Suomen maatalouden toiminnan turvaaminen</i>	46 %	44 %	8 %	1 %	1 %
<i>Ympäristön suojelu</i>	44 %	47 %	7 %	1 %	1 %
<i>Sukupuolten välinen tasa-arvo</i>	44 %	45 %	9 %	1 %	1 %
<i>EU:n ja Venäjän suhteiden kehittäminen</i>	24 %	52 %	16 %	3 %	4 %
VUOSI 96					
<i>Rauhan säilyminen Euroopassa</i>	76 %	21 %	2 %	1 %	1 %
<i>Ihmisoikeuksien turvaaminen</i>	72 %	24 %	2 %	1 %	1 %
<i>Työllisyyden edistäminen</i>	71 %	24 %	3 %	1 %	1 %
<i>Kansainvälisen rikollisuuden torjuminen</i>	71 %	24 %	3 %	1 %	1 %
<i>Pohjoismaisen sosiaaliturvan säilyttäminen</i>	46 %	43 %	7 %	1 %	2 %
<i>Suomen maatalouden toiminnan turvaaminen</i>	40 %	45 %	12 %	2 %	2 %
<i>Ympäristön suojelu</i>	54 %	38 %	6 %	1 %	1 %
<i>Sukupuolten välinen tasa-arvo</i>	46 %	43 %	8 %	2 %	1 %
<i>EU:n ja Venäjän suhteiden kehittäminen</i>	30 %	50 %	15 %	3 %	3 %

Kovin merkittäviä muutoksia syksyn 1996 ja tämän kevään barometrin antaman tuloksen mukaan nuorten odotuksissa Suomen roolista EU:n päätöksenteossa ei ole tapahtunut. Ainoa merkittävä muutos on ympäristön suojelun painotuksessa. Syksyllä 1996 ympäristön suojelua ja siihen vaikuttamista piti erittäin tärkeänä kaikista vastanneista yli puolet (54 %). Tämän kevään barometriin haastatelluista nuorista ympäristön suojelua ja Suomen roolia EU:ssa sen suhteen piti tärkeänä 44 % vastanneista.

Tämän kevään barometriin haastatellun vertailuryhmän (40–45-vuotiaat) kohdalla asioiden painotukset poikkeavat nuorten painotuksista. Vertailuryhmässä tärkeinä vaikuttamisen alueina nähtiin rauhan säilyminen Euroopassa, työllisyyden edistäminen ja kansainvälisen rikollisuuden torjunta. Tämän jälkeen tulivat järjestyksessä ihmisoikeuksien turvaaminen, ympäristön suojelu, Suomen maatalouden toiminnan turvaaminen, pohjoismaisen sosiaaliturvan säilyttäminen, sukupuolten välinen tasa-arvo sekä EU:n ja Venäjän suhteiden kehittäminen. Merkittäviä eroja nuorten ja vertailuryhmän välillä tuli ympäristön suojelun kohdalla. Nuorista vajaa puolet (44%) piti ympäristön suojelua erittäin tärkeänä päätöksenteon kohteena. Vastaavasti vertailuryhmään kuuluneista vastaajista ympäristön suojelua korosti erittäin tärkeänä vaikuttamisen alueena 60 % vastanneista. Kansainvälisen rikolli-

suuden torjumista 40–45-vuotiaista piti erittäin tärkeänä 81 % ja nuorista 62 % vastanneista. Rauhan säilyttämistä Euroopassa vertailuryhmän vastanneista piti erittäin tärkeänä 88 % ja nuorista 76 %. Suomen maatalouden toiminnan turvaamisesta vertailuryhmästä piti erittäin tärkeänä 58 % ja nuorista 46 % vastanneista.

6. Nuoret kuluttajina

Kevään 1997 ja tämän vuoden ensimmäisessä barometrissä nuorilta on kysytty myös heidän kulutukseen liittyviä arvostuksia ja mielipiteitä. Haastatelluilta nuorilta on kysytty mielipidettä elämänlaadusta suhteessa materiaaliseen hyvinvointiin. Yleisissä asennemittauksissa suomalaisten arvostukset elämänlaatuun liittyviä seikkoja kohtaan ovat vahvistuneet ja materiaalisten, kovien arvojen on nähty heikkenevän. Nuorille on kahdessa barometrissä esitetty väite *"minulle elämän laatu on tärkeämpää kuin materiaallinen hyvinvointi"*. Vuonna 1997 kaikista vastanneista esitetyn väitteen suhteen täysin tai jokseenkin samaa mieltä oli 91 % nuoris- ta. Suhtautumien elämän laatuun ei ole kahdessa vuodessa muuttunut, vaan edel- leenkin yhdeksän kymmenestä nuoresta arvostaa elämän laatua materiaalista hyvinvointia korkeammalle.

Elämän laadun arvostus lisääntyy iän myötä. 15–19-vuotiaiden ikäryhmässä 86 % vastanneista arvosti elämän laatua materiaalista hyvinvointia korkeammalle. Vastaavasti ikäryhmässä 25–29-vuotiaat elämän laatua arvosti jo 95 % vastan- neista. Vertailuryhmässä 40–45-vuotiaat elämän laatua materiaalista hyvinvointia tärkeämpänä piti samoin 95 % vastanneista.

"Minulle elämän laatu on tärkeämpää kuin materiaallinen hyvinvointi."

	<i>Täysin samaa mieltä</i>	<i>Jokseenkin samaa mieltä</i>	<i>Jokseenkin eri mieltä</i>	<i>Täysin eri mieltä</i>	<i>EOS</i>
VUOSI 97					
Kaikki	59 %	32 %	5 %	2 %	2 %
Miehet	51 %	36 %	7 %	3 %	3 %
Naiset	67 %	28 %	3 %	1 %	1 %
Palkansaajat	62 %	31 %	4 %	2 %	2 %
Työttömät	52 %	35 %	7 %	3 %	4 %
VUOSI 99					
Kaikki	58 %	32 %	5 %	2 %	2 %
Miehet	53 %	35 %	6 %	3 %	2 %
Naiset	64 %	29 %	3 %	1 %	3 %
Palkansaajat	58 %	34 %	4 %	1 %	2 %
Työttömät	59 %	29 %	6 %	1 %	4 %
VERTAILURYHMÄ (40-45-vuotiaat)	71 %	24 %	1 %	1 %	2 %

Nuorilta kysyttiin tämän kevään barometrissä myös ostopäätöksiin vaikuttavia seik- koja. Haastatellut nuoret saivat arvioida seuraavien ominaisuuksien vaikutusta ostopäätöksiinsä: tuotteen kotimaisuus, tuotteen hinta, merkkituote, tuotteen de- sign / muotoilu, tuotteelle saatava takuu sekä tuotteen työllistävä vaikutus. Tuot- teen hinnan kaikista vastanneista arvioi vaikuttavan ostopäätöksiinsä joko paljon tai jonkin verran 94 % nuorista. Seuraavana nuoret arvostavat tuotteelle saatavaa takuuta, jonka katsoi 87 % vastanneista vaikuttavan joko paljon tai jonkin verran ostopäätöksiinsä. Tuotteen kotimaisuuden kohdalla luku oli 74 % ja tuotteen työllis- tävän vaikutuksen kohdalla 45 %. Tuotteen muotoilun tai designin katsoi haastatel- luista nuorista vaikuttavan ostopäätöksiinsä joko paljon tai jonkin verran 62 % vas- tanneista.

"Kun olet hankkimassa jotakin kestokulutustavaraa, niin vaikuttaako seuraava asia ostopäätökseesi paljon, jonkin verran, vähän vai ei lainkaan?"

KAIKKI	<i>Paljon</i>	<i>Jonkin verran</i>	<i>Vähän</i>	<i>Ei lainkaan</i>	<i>EOS</i>
Tuotteen hinta	54 %	40 %	4 %	2 %	0 %
Tuotteelle saatava takuu	46 %	41 %	10 %	3 %	0 %
Tuotteen kotimaisuus	25 %	49 %	16 %	10 %	0 %
Tuotteen design/muotoilu	15 %	47 %	22 %	15 %	0 %
Merkkituote	13 %	45 %	23 %	19 %	0 %
Tuotteen työllistävä vaikutus	9 %	36 %	28 %	24 %	2 %

Barometrissä haastatellut saivat arvioida myös tärkeimmän ostopäätöksiin vaikuttavan tuotteen ominaisuuden. Tärkeimmäksi nousi tuotteen hinta, jota yli puolet (57 %) piti tärkeimpänä ostopäätöksiin vaikuttavana seikkana. Seuraavana nuoret mainitsivat tuotteen kotimaisuuden (15 %) ja tuotteelle saatavan takuun (10 %). Seitsemän prosenttia vastanneista piti merkkituotetta tai tuotteen muotoilu / designia tärkeimpänä ostopäätökseen vaikuttavana seikkana. Kaksi prosenttia vastanneista piti tärkeimpänä ostopäätökseen vaikuttavana asiana tuotteeseen liittyvää työllistävää vaikutusta.

Vertailuryhmässä tuotteen hinta nostettiin myös keskeisimmäksi ostopäätökseen vaikuttavaksi tekijäksi. 40–45-vuotiaista 37 % piti hintaa juuri tärkeimpänä kulutuspäätöksiä ohjaavana seikkana. Vertailuryhmä arvosti merkittävästi nuoria useammin tuotteen kotimaisuutta ostopäätösten perusteena. Vastanneista lähes kolmannes piti tuotteen kotimaisuutta juuri tärkeimpänä kulutuspäätöksiä ohjaavan seikkana. Vertailuryhmän vastanneista joka kymmenes mainitsi myös tuotteen työllistävän vaikutuksen ja sille saatavan takuun ostopäätöksiin vaikuttavan tekijänä.

"Mikä seuraavista asioista vaikuttaa ostopäätöksiisi eniten?"

	<i>Nuoret</i>	<i>Vertailuryhmä</i>
Tuotteen hinta	57 %	37 %
Tuotteen kotimaisuus	15 %	32 %
Tuotteelle saatava takuu	10 %	10 %
Merkkituote	7 %	6 %
Tuotteen design/muotoilu	7 %	2 %
Tuotteen työllistävä vaikutus	2 %	9 %
EOS	2 %	3 %

7. Nuorten suhtautuminen huumeisiin

Nuorisobarometreissa on tarkasteltu yhtenä aihealueena nuorison moraalialia tai nuorten suhtautumista erilaisiin rangaistaviin tekoihin. Syksyn 1997 barometrissä nuorilta kysyttiin heidän suhtautumistaan huumeiden käyttöön, huumeiden myyntiin sekä näiden käytöstä ja myynnistä annettaviin rangaistuksiin. Osa syksyn 1997 kysymyksistä toistettiin tämän kevään barometrissä.

Haastateltaville esitettiin väite *"On hyväksyttävää käyttää huumeita."* Täysin tai jokseenkin samaa mieltä kaikista haastatelluista syksyllä 1997 oli viisi prosenttia. Tämän kevään barometriin haastelluista nuorista huumeiden käytön oli valmis hyväksymään neljä prosenttia vastanneista. Jokseenkin tai täysin erimielistä kaikista barometriin haastatelluista nuorista huumeiden käytön hyväksyttävyyden suhteen oli tänä keväänä 96 % vastanneista. Barometrin antaman tuloksen mukaan nuoret suhtautuvat huumeiden käyttöön varsin kriittisesti; mielipiteiden tasolla nuoret eivät näytä hyväksyvän kovinkaan yleisesti huumeiden käyttöä.

Eroja eri nuorisoryhmien välillä syksyn 1997 barometrissä saatiin kun tarkasteltiin ehdottoman kielteisesti huumeiden käyttöön suhtautuvien nuorten osuuksia. Miehistä esitetyn väitteen *"on hyväksyttävää käyttää huumeita"* -suhteen täysin eri mieltä oli 79 % ja naisista 88 % barometriin haastatelluista nuorista. Ikäryhmittäin tarkasteltuna nuorimmassa (15–19-vuotiaat) ikäryhmässä väitteen kanssa täysin eri mieltä oli 81 % ja vanhimmassa (25–29-vuotiaat) ikäryhmässä täysin eri mieltä väitteen kanssa oli 88 % vastanneista.

Tämän kevään barometrin antaman tuloksen mukaan suhtautuminen eri ryhmissä huumeiden käyttöä kohtaan on muuttunut kielteisemmäksi. Miehistä ehdottoman kielteisesti huumeiden käyttöön suhtautui 85 % ja naisista 93 % vastanneista. Nuorimmassa ikäryhmässä huumeiden käytön hyväksyttävyyden suhteen täysin kielteisten osuus oli 90 % ja vanhimmassa ikäryhmässä 92 % vastanneista oli esitetyn väitteen *"on hyväksyttävää käyttää huumeita"* -suhteen täysin eri mieltä.

Koulutustaustan mukaan tarkasteltuna ammattikoulun suorittaneista nuorista huumeiden käyttöä ei missään tapauksessa hyväksynyt 93 % vastanneista. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden nuoreten osalta vastaava luku oli 85 %. Myös näissä ryhmissä suhtautuminen huumeiden käyttöön on syksyn 1997 verrattuna tiukentunut.

"On hyväksyttävää käyttää huumeita."

		<i>Täysin samaa mieltä</i>	<i>Jokseenkin samaa mieltä</i>	<i>Jokseenkin eri mieltä</i>	<i>Täysin eri mieltä</i>	<i>EOS</i>
VUOSI 97						
	Kaikki	1 %	4 %	11 %	84 %	1 %
	Miehet	2 %	5 %	14 %	79 %	1 %
	Naiset	0 %	3 %	9 %	88 %	0 %
VUOSI 99						
	Kaikki	1 %	3 %	7 %	89 %	1 %
	Miehet	1 %	4 %	9 %	85 %	1 %
	Naiset	0 %	2 %	4 %	93 %	0 %
VERTAILURYHMÄ (40-45-vuotiaat)		0 %	1 %	2 %	96 %	1 %

Nuorilta on kahdessa barometrissä kysytty myös sitä, kuinka he suhtautuvat nykyistä sallivampaan huumepolitiikkaan. Haastateltaville esitettiin väite *"Huumeiden käyttö tulisi sallia nykyistä yleisemmin."* Nuoret eivät barometrin antaman tuloksen mukaan ole yleisesti valmiita hyväksymään huumeiden käytön nykyistä laajempaa sallivuutta. Kaikista vastanneista jokseenkin tai täysin eri mieltä esitetyn väitteen kanssa oli syksyllä 1997 93 % vastanneista. Huumeiden käytön oli tuolloin valmis sallimaan kaikista nuorista nykyistä yleisemmin ehdottomasti vain prosentti barometriin haastatelluista. Tämän kevään barometriin haastatelluista nuorista esitetyn väitteen suhteen jokseenkin tai täysin eri mieltä oli 96 % vastanneista.

Huumeiden käytön sallimisen suhteen tulivat esiin samat erot eri ryhmien välillä kuin käytön hyväksymisenkin kohdalla. Naiset ovat miehiä kriittisempiä huumeiden käytön nykyistä yleisempää sallittavuutta kohtaan. Naisista 93 % oli ehdottomasti eri mieltä esitetyn väitteen suhteen. Miesten kohdalla luku oli 85 %. Sekä nuorimassa että vanhimmassa ikäryhmässä ehdottoman kielteisesti nykyistä sallivampaan huumepolitiikkaan suhtautui 90 % vastanneista.

Suhtautumista huumeiden käytön sallivuuteen selitti syksyn 1997 barometrissä osaltaan nuorten koulutustausta. Korkeakoulututkinnon suorittaneista ehdottoman kielteisesti huumeiden käytön sallivuuteen suhtautui tuolloin 79 % ja ammattikoulun suorittaneista 93 % vastanneista. Tämän kevään barometrissä vastaavaa eroa enää tule esiin. Korkeakoulututkinnon suorittaneista nuorista ehdottoman kielteisesti huumeiden käytön sallivuuden lisäämiseen suhtautui 90 % vastanneista. Ammattikoulun suorittaneiden nuorten kohdalla luku oli 92 %.

"Huumeiden käyttö tulisi sallia nykyistä yleisemmin."

		<i>Täysin samaa mieltä</i>	<i>Jokseenkin samaa mieltä</i>	<i>Jokseenkin eri mieltä</i>	<i>Täysin eri mieltä</i>	<i>EOS</i>
VUOSI 97						
	Kaikki	1 %	5 %	7 %	86 %	0 %
	Miehet	2 %	6 %	9 %	82 %	1 %
	Naiset	0 %	4 %	5 %	91 %	0 %
VUOSI 99						
	Kaikki	1 %	3 %	6 %	89 %	0 %
	Miehet	1 %	5 %	8 %	85 %	0 %
	Naiset	0 %	2 %	5 %	93 %	0 %
VERTAILURYHMÄ (40-45-vuotiaat)		0 %	2 %	2 %	95 %	1 %

Barometrin mukaan nuoret eivät yleisesti ole valmiita hyväksymään sallivampaa huumepolitiikkaa tai eivät ylipäättään ole valmiita hyväksymään huumeiden käyttöä tai niiden myyntiä. Nuoret eivät ole valmiita myöskään huumeiden käytöstä annettavien rangaistusten lieventämiseen. Barometreissä on esitetty haastateltaville nuorille väite *"Huumeiden käytöstä annettavia rangaistuksia tulisi lieventää."* Väitteen suhteen jokseenkin tai täysin eri mieltä kaikista vastanneista oli syksyllä 1997 90 %. Tämän kevään barometriin haastatelluista nuorista kielteisesti huumeiden käytöstä annettavien rangaistusten lieventämiseen suhtautui 92 % vastanneista.

Huumeiden käytöstä annettavien rangaistusten tai niiden lieventämisen kohdalla vastaajaryhmien kohdalla tuli samanlaiset ero esiin kuin yleensäkin suhtautumisessa huumeisiin ja niiden käyttöön. Naisista ehdottoman kielteisiä huumeiden käytöstä annettavien rangaistusten lieventämiseen suhtautui 85 % vastanneista. Miehistä ehdottoman kielteisesti rangaistusten lieventämiseen suhtautui puolet.

taan 79 % vastanneista. Nuorimmassa ikäryhmässä huumeiden käytöstä annettavien rangaistusten lieventämiseen ehdottoman kielteisesti suhtautui 80 % ja vanhimmassa ikäryhmässä 89 % vastanneista. Vuoden 1997 barometrissä vastaavat luvut olivat nuorimman ikäryhmän kohdalla 73 % ja vanhimman ikäryhmän kohdalla 84 %.

Korkeakoulututkinnon suorittaneista huumeiden käytöstä annettavien rangaistusten lieventämiseen ehdottoman kielteisesti suhtautui vuonna 1997 kaksi kolmasosaa vastanneista ja ammattikoulun käyneistä vastaavasti katsoi tuolloin 87 % haastatelluista. Tämän kevään barometriin haastatelluista korkeakoulututkinnon suorittaneista nuorista ehdottoman kielteisesti rangaistusten lieventämiseen suhtautui 81 % vastanneista. Vastaavasti ammattikoulun suorittaneista huumeiden käytöstä annettavien rangaistusten lieventämiseen suhtautui 92 % vastanneista.

"Huumeiden käytöstä annettavia rangaistuksia tulisi lieventää."

		<i>Täysin samaa mieltä</i>	<i>Jokseenkin samaa mieltä</i>	<i>Jokseenkin eri mieltä</i>	<i>Täysin eri mieltä</i>	<i>EOS</i>
VUOSI 97						
	Kaikki	2 %	5 %	11 %	79 %	3 %
	Miehet	3 %	6 %	13 %	76 %	2 %
	Naiset	2 %	3 %	10 %	82 %	3 %
VUOSI 99						
	Kaikki	2 %	4 %	10 %	82 %	2 %
	Miehet	3 %	5 %	11 %	79 %	2 %
	Naiset	1 %	3 %	9 %	85 %	2 %
VERTAILURYHMÄ (40-45-vuotiaat)		0 %	3 %	7 %	89 %	1 %

Barometriin haastatelluilta nuorilta kysyttiin huumeisiin liittyen sitä, oliko heille tarjottu huumeita ostettavaksi viimeisen puolen vuoden aikana. Kaikista haastatelluista huumeita oli tarjottu ostettavaksi 12 %:lle. Miehistä 16 % ilmoitti heille tarjotun huumeita ostettavaksi viimeksi kuluneiden kuuden kuukauden aikana. Naisten kohdalla vastaavasti ilmoitti 7 % haastatelluista.

"Onko sinulle tarjottu ostettavaksi huumeita viimeksi kuluneiden kuuden kuukauden aikana?"

		<i>Ei</i>	<i>Kyllä</i>
VUOSI 97			
	Kaikki	89 %	11 %
	Miehet	87 %	13 %
	Naiset	91 %	9 %
VUOSI 99			
	Kaikki	88 %	12 %
	Miehet	84 %	16 %
	Naiset	93 %	7 %

8. Nuorten suhde sosiaalityrvaan

Barometreissa nuorilta on kysytty mielipidettä tai käsitystä nykyisestä sosiaalityrvasta ja sen luonteesta. Nuoret ovat saaneet barometreissa myös ilmaista mielipiteensä mahdollista leikkausten kohteissa julkisissa menoissa. Terveystenhoito, vanhustenhoito ja lapsiperheiden tuki ovat olleet alueita, joihin nuoret eivät ole halunneet leikkauksia kohdennettavan. Kuitenkin nuoret ovat olleet yleisesti sitä mieltä, että nykyinen sosiaalityrva passivoi ja vie ihmisiltä halun yrittämiseen.

Tämän kevään barometrissa toistettiin väite *"nykyinen sosiaalityrva tekee ihmisistä passiivisia ja vie heiltä halun yrittämiseen"*. Vuonna 1995 kaikista barometriin haastatelluista nuorista joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä oli kaksi kolmasosaa vastanneista. Tuosta lähtien nuorten suhtautumisessa ei ole juurikaan tapahtunut muutosta suhteessa sosiaalityrvan passivoivaan vaikutukseen. Tämän kevään barometriin haastatelluista nuorista edelleenkin 63 % katsoo sosiaalityrvan passivoivan ja vievän halun yrittämiseen. Aiempina vuosina sosiaalityrvan passivoivaan vaikutukseen miehet ja naiset ovat suhtautuneet eri tavoin. Tänä vuonna eroa miesten ja naisten välillä ei juurikaan tullut: miehistä sosiaalityrvan katsoi passivoivan 63 % ja naisista 64 % vastanneista.

Selkeä ero tulee eri ikäryhmien välillä suhtautumisessa sosiaalityrvan passivoivaan vaikutukseen. Nuorimmassa ikäryhmässä 15–19-vuotiaat esitetyn väitteen suhteen täysin tai jokseenkin samaa mieltä oli 59 % vastanneista. Vastaavasti ikäryhmässä 25–29-vuotiaat sosiaalityrvan katsoi passivoivaksi peräti 71 % vastanneista. Erot eri ikäryhmien välillä ovat tulleet esiin myös aiemmissa barometreissa. Vertailuryhmässä 40–45-vuotiaat sosiaalityrvan katsoi passivoivan 71 % vastanneista. Vertailuryhmässä miehet katsoivat naisia useammin sosiaalityrvan passivoivaksi. Miehistä esitetyn väitteen suhteen samaa mieltä oli peräti 77 % vastanneista ja naisista vastaavasti sosiaalityrvasta ajatteli kaksi kolmasosaa vastanneista.

Työttömistä tai lomautetuista nuorista sosiaalityrvan katsoi kevään barometrin mukaan passivoivaksi 60 % vastanneista. Palkansaajien kohdalla luku oli 71 %.

"Nykyinen sosiaalityrva tekee ihmisistä passiivisia ja vie heiltä halun yrittämiseen."

KAIKKI	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	EOS
Vuosi 95	29 %	38 %	19 %	10 %	4 %
Vuosi 96	26 %	42 %	20 %	9 %	2 %
Vuosi 97	24 %	41 %	18 %	12 %	5 %
Vuosi 99	24 %	40 %	21 %	12 %	4 %

9. Lopuksi

Ensimmäinen nuorisobarometri keväältä 1994 toi esiin nuorten vahvan uskon koulutukseen sekä koulutuksen mahdollisuuksiin muuttuvilla työmarkkinoilla. Tuosta ensimmäisestä barometristä lähtien nuorten usko koulutukseen ja sen kautta työmarkkinoille sijoittumiseen on vain vahvistunut. Työttömienkään nuorten kohdalla luottamus koulutukseen ei ole mennyt; yhdeksän kymmenestä työttömästä tai lomautetusta nuoresta uskoo koulutuksen parantavan olennaisesti työnsaantimahdollisuuksia. Tänä keväänä barometrissa oli mukana myös vertailuryhmä ikäluokasta 40–45-vuotiaat. Myös tässä ikäryhmässä koulutusta arvostettiin keskeisenä työmarkkina-asemaa parantavana seikkana.

Koulutus hallitsee myös nuorten tulevaisuuden suunnitelmia. Kolmannes kaikista barometriin vastanneista aikoo varmasti hakeutua ammatilliseen koulutukseen parantaakseen valmiuksiaan työmarkkinoilla. Työttömien nuorten kohdalla ammatilliseen koulutukseen lähitulevaisuudessa aikoo varmasti hakeutua puolestaan 40 % vastanneista. Erityisesti työttömien nuorten kohdalla varmasti lähimmän viiden vuoden aikana ammatilliseen koulutukseen hakeutuvien määrä on kasvanut merkittävästi barometrien toteutuksen ajan.

Työttömyyttä barometreihin haastatellut nuoret eivät koe todellisena olemisen vaihtoehtona. Työn arvostus on barometrien mukaan nuorten keskuudessa varsin vahvaa. Lähes kaksi kolmasosaa nuorista kokee työttömyyden pahana asiana, vaikka toimeentulo olisikin turvattu. Tässä suhteessa nuoret eivät eroa asenteiltaan juurikaan kevään barometriin haastatellusta vertailuryhmästä. Työmotivaatiota kuvastaa myös nuorten halukkuus tilapäisiinkin työsuhteisiin työttömyyden sijasta. Samoin kaksi kolmasosaa haastatelluista nuorista katsoo, että työttömänä olon sijasta nuorten työttömien tulisi tehdä jotakin yhteiskuntaa hyödyttävää työtä.

Kevään barometriin haastatelluilta nuorilta kysyttiin myös heidän mielipidettään niistä seikoista, joihin Suomen tulisi vaikuttaa EU:n jäsenenä. Keskeisiksi asioiksi nuorten keskuudessa nousivat rauhan säilyttäminen Euroopassa sekä ihmisoikeuksien turvaaminen ja työllisyyden edistäminen.

Ajankohtainen kysymys nuorten kohdalla on huumeet ja huumeiden käytön yleistyminen nuorten keskuudessa. Barometrissa on kysytty syksyllä 1997 ja tänä keväänä nuorten asennoitumisesta huumeiden käyttöön sekä heidän mielipidettään vapaammasta huumausainepolitiikasta. Vaikka huumeiden käytön yleistyminen on eri selvitysten mukaan tosiasia, eivät nuoret kuitenkaan suhtaudu barometrien antamien tulosten mukaan kovinkaan hyväksyvästi huumeiden käyttöön tai sallisi niiden nykyistä vapaampaa käyttöä.

KYSYMYSLOMAKE: Nuorisobarometri, maaliskuu 1999

N = Kysytään vain nuorilta

K1a

Mikä on ammatillinen koulutuksesi?

Oletko suorittanut:

- 1 Ammatillisen koulun
- 2 Ammatillisen opiston tai ammattikorkeakoulun
- 3 Korkeakoulututkinnon
- 4 Ei mitään mainituista

K1b

Entä oletko suorittanut ylioppilastutkinnon?

- 1 Kyllä
- 2 Ei

K1c *N*

Entä vanhempiesi koulutus?

Onko isäsi suorittanut tutkinnon:

- 1 Ammattikoulussa
- 2 Ammatillisessa opistossa
- 3 Korkeakoulussa
- 4 EI TUTKINTOA
- 5 EI ISÄÄ / EOS

K1d *N*

Onko äitisi suorittanut tutkinnon:

K2 *N*

Opiskeletko parhaillaan jossain oppilaitoksessa tai oletko jossain muussa ammatillisessa koulutuksessa?

- 0 Ei opiskele /käy koulua
- 1 Peruskoulussa
- 2 Lukiossa
- 3 Ammattikoulussa
- 4 Ammattiopistossa
- 5 Yliopistossa, korkeakoulussa tai ammattikorkeakoulussa
- 6 Työvoima- tai työllisyyskoulutuksessa
- 7 Oppisopimuskoulutuksessa
- 8 Ei osaa sanoa

K3

Oletko tyytyväinen nykyiseen koulutukseesi, jos ajattelet työn saantia ja tulevaisuuttasi?

- 1 Kyllä
- 2 Ei
- 3 Ei osaa sanoa

K4

Mikä seuraavista kuvaa parhaiten nykyistä tilannettasi. Oletko:

- 1 palkansaaja
- 2 yrittäjä tai avustava perheenjäsen yrityksessä
- 3 työtön tai lomautettu
- 4 koululainen tai opiskelija
- 5 varusmies
- 6 sairaus-, työkyvyttömyys- tms. eläkkeellä
- 7 kotityötä tekevä
- 8 vai teetkö jotain muuta

K5a

Onko työsuhteesi:

Kokoaikainen vai osa-aikainen?

- 1 Kokoaikainen
- 2 Osa-aikainen

K5b

Onko työsuhteesi:

pysyvä vai määräaikainen?

- 1 Pysyvä toistaiseksi voimassa oleva
- 2 Määräaikainen

K5c

Onko määräaikainen työsi työllistämistukipaikka vai muu määräaikainen työ?

- 1 Työllistämistukipaikka
- 2 Muu määräaikainen
- 3 Ei osaa sanoa

K6

Vastaavatko nykyiset työtehtäväsi koulutustasi:

- 1 Täysin
- 2 Melko hyvin
- 3 Jonkin verran
- 4 Ei lainkaan?
- 5 Ei osaa sanoa

K7

Kuinka pitkään (kuinka monta kuukautta) olet nyt yhtäjaksoisesti ollut työttömänä/lomautettuna?

MERKITÄÄN TÄYDET KUUKAUDET
ALLE KUUKAUSI ON NOLLA (0)

K8a (M) *N*

Erilaisten tekijöiden sanotaan estävän nuorten työllistymistä.

Mainitse seuraavista vaihtoehtoista kaksi tärkeintä tekijää, joka mielestäsi estää työn saantia omalla kohdallasi?

K8b (M) *N*

Erilaisten tekijöiden sanotaan estävän nuorten työllistymistä.

Entä mitkä kaksi tekijää estävät nuorten työllistymistä yleensä?

- 1 Riittämätön ammatillinen koulutus
- 2 Vähäinen työkokemus
- 3 Kielitaitovaatimukset
- 4 Tietotekniikan vaatimukset
- 5 Työn puute paikkakunnalla
- 6 Epäsopivat työajat
- 7 Pitkät tai hankalat työmatkat
- 8 Matala palkkaus
- 9 Ulkomaalaiset Suomessa
- 10 Työn osa-aikaisuus
- 11 Jokin muu syy

K9_01 (M)

Oletko samaa mieltä vai eri mieltä seuraavien väitteiden kanssa?

Työnsaantimahdollisuuksissa on viimeksi kuluneiden 6 kuukauden aikana tapahtunut yleisesti käänne parempaan?

- 1 Täysin samaa mieltä
- 2 Jokseenkin samaa mieltä
- 3 Jokseenkin eri mieltä
- 4 Täysin eri mieltä
- 5 Ei osaa sanoa

K9_02 (M) Koulutus parantaa olennaisesti työnsaantimahdollisuuksia?

K9_03 (M) Työttömänä olo ei ole paha asia, jos toimeentulo on turvattu?

K9_04 (M) Työhön tulevan nuoren palkka voisi aluksi olla vähemmän kuin vastaavan tehtävän normaalipalkka?

K9_05 (M) Työelämässä pysyminen edellyttää jatkuvaa kouluttautumista?

K9_06 (M) Pysyvästi työelämän ulkopuolelle jäävien määrä tulee kasvamaan?

K9_07 (M) Työttömyysturvan vastikkeeksi nuorten työttömien olisi tehtävä jotakin yhteiskuntaa hyödyttävää työtä?

K9_08 (M) Työllisyystilanne paranee selvästi lähimmän viiden vuoden aikana?

K9_09 (M) Nykyinen sosiaaliturva tekee ihmisistä passiivisia ja vie heiltä halun yrittämiseen?

K9_10 (M) Työttömyyden vähentämiseksi työtä tulee jakaa useammalle työaika lyhentämällä?

K10_1

Aiotko lähimmän viiden vuoden aikana

Hakeutua töihin ulkomaille?

- 1 Kyllä varmasti
- 2 Kyllä mahdollisesti
- 3 Luultavasti ei
- 4 Varmasti ei
- 5 Ei osaa sanoa

K10_2 Hakeutua opiskelemaan ulkomaille?

K10_3 Perustaa oman yrityksen?

K10_4 Mennä ammatilliseen koulutukseen parantaaksesi valmiuksia työmarkkinoilla?

K11_1 (M)

Miten hyvin seuraavat väittämät sopivat sinun käsityksiisi? Oletko väittämän kanssa samaa mieltä vai eri mieltä?

Ottaisin mieluummin tilapäistäkin työtä kuin eläisin työttömyyskorvauksella, jos käteen jäävä tulo olisi yhtä suuri?

- 1 Täysin samaa mieltä
- 2 Jokseenkin samaa mieltä
- 3 Jokseenkin eri mieltä
- 4 Täysin eri mieltä
- 5 Ei osaa sanoa

K11_2 (M) Työurallani tulen saavuttamaan paremman yhteiskunnallisen aseman kuin mitä vanhemmillani on?

K11_3 (M) On todennäköistä, että työurallani joudun vaihtamaan työpaikkaa useita kertoja?

K11_4 (M) Minulle elämän laatu on tärkeämpää kuin materiaallinen hyvin vointi?

K12_1

Kun olet hankkimassa jotakin kestokulutustavaraa, niin vaikuttaako seuraava asia ostopäätökseesi paljon, jonkin verran, vähän vai ei lainkaan?

Tuotteen kotimaisuus?

- 1 Paljon
- 2 Jonkin verran
- 3 Vähän
- 4 Ei lainkaan
- 5 Ei osaa sanoa

K12_2 Tuotteen hinta?

K12_3 Merkkituote?

K12_4 Tuotteen design/muotoilu?

K12_5 Tuotteelle saatava takuu?

K12_6 Tuotteen työllistävä vaikutus?

K12 YHT

Mikä edellä luetelluista asioista vaikuttaa ostopäätökseesi eniten?

Mikä on tärkein asia?

- 1 Tuotteen kotimaisuus
- 2 Tuotteen hinta
- 3 Merkkituote
- 4 Tuotteen design/muotoilu
- 5 Tuotteelle saatava takuu
- 6 Tuotteen työllistävä vaikutus
- 7 Ei osaa sanoa

K13_1 (M)

Oletko samaa mieltä vai eri mieltä seuraavien väitteiden kanssa?

On hyväksyttävää käyttää huumeita?

- 1 Täysin samaa mieltä
- 2 Jokseenkin samaa mieltä
- 3 Jokseenkin eri mieltä
- 4 Täysin eri mieltä
- 5 Ei osaa sanoa

K13_2 (M) Huumeiden käyttö tulisi sallia nykyistä yleisemmin?

K13_3 (M) Huumeiden käytöstä annettavia rangaistuksia tulisi lieventää?

K14

Entä onko sinulle tarjottu ostettavaksi huumeita viimeksi kuluneiden 6 kuukauden aikana?

- 1 Kyllä
- 2 Ei

K15_1 (M)

Suomi valmistautuu Euroopan Unionin puheenjohtajakautteen.

Kuinka tärkeänä pidät, että Suomi vaikuttaa EU:ssa seuraaviin asioihin?

Ympäristön suojele?

- 1 Erittäin tärkeää
- 2 Melko tärkeää
- 3 Vain vähän tärkeää
- 4 Ei lainkaan tärkeää
- 5 Ei osaa sanoa

K15_2 (M) Rauhan säilyminen Euroopassa?

K15_3 (M) Työllisyyden edistäminen?

K15_4 (M) Sukupuolten välinen tasa-arvo?

K15_5 (M) Kansainvälisen rikollisuuden torjunta?

K15_6 (M) Pohjoismaisen sosiaaliturvan tason säilyttäminen?

K15_7 (M) Ihmisoikeuksien turvaaminen?

K15_8 (M) Suomen maatalouden toiminnan turvaaminen?

K15_9 (M) EU:n ja Venäjän suhteiden kehittäminen?

K16

Mikä seuraavista kuvaa parhaiten omaa asuinpaikkaasi:

(LUE VAIHTOEHDOT LOPPUUN ASTI, ETTÄ VASTAAJA SAA KOKONAISKUVAN SKAALASTA. KÄYTÄ APUNA OMAA ALUETUNTEMUSTASI, JOS VASTAAJA ON EPÄVARMA.)

- 1 Maaseudun haja-asutusalue tai kylä
- 2 Taajama tai asutuskeskus
- 3 Kaupunkilähiö tai esikaupunkialue
- 4 Kaupungin keskusta

HAASTATTELU PÄÄTTY

Nuorisoasiain neuvottelukunnan julkaisut

1. *Saarela, Pekka*: Nuorisobarometri 1/97.
2. *Kärkkäinen, Veli-Matti*: Korkeakouluopiskelijat ja nuoret tilastojen valossa vuonna 1994.
3. *Saarela, Pekka*: Nuorisobarometri 2/97.
4. *Ruoho, Kari & Ihatsu, Markku (toim.)*: Kasvatuksellisia ja kuntoutuksellisia kat-sauksia nuorten syrjäytymiseen.
5. *Nurmela, Sakari*: Nuorten järjestökiinnittyneisyys. Yhteenvetoraportti 1998.
6. *Ulvinen, Veli-Matti (toim.)*: Lasten ja nuorten syrjäytymistä koskevan tutkimuk-sen mahdollisuudet.
7. *Saarela, Pekka*: Nuorisobarometri 1/98.
8. *Cederlöf, Petri*: Nuorisotyön yhteiskunnallinen merkitys.
9. *Saarela, Pekka*: Nuorisobarometri 2/98.
10. *Anttila, Anu & Uusitalo, Anu (toim.)*: Contemporary Marginalization and Exclu-sion of Young People - Whose Reality Counts?
11. *Nyyssölä, Kari*: Paja-arkea ja pajahuumaa: Raportti turkulaisten työpajojen toiminnasta ja kehittämismahdollisuuksista.
12. *Nurmela, Sakari*: Nuoret ja eduskuntavaalit 1999. Raportti 18-30-vuotiaiden osallistumisesta vuoden 1999 eduskuntavaaleihin.
13. *Saarela, Pekka*: Nuorisobarometri 1/99.

Julkaisut löytyvät Nuoran www-sivuilta osoitteesta:

<http://www.minedu.fi/nuora>

ja niitä voi tiedustella Nuoran toimistosta

p. 09 –134 171.